

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIV. V Ljubljani, 10. decembra 1942-XXI. Štev. 46 (682)

Drži se novega pola in starega prijatelja.
Slovenski pregovor

DRUŽINSKI TEDNIK
Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 446. Telefon št. 93-92.
— Račun poštne branilnice v Ljubljani št. 16.993. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 liri in znamk.

NAROČNINA
1/2 leta 10 lir, 1/3 leta 20 lir, vse leto 40 lir. V tujini 64 lir na leto. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

GENE OGLASOV
V tekstem delu: enostopna petinota vrsta ali njen prostor (vidna 3 mm in širina 65 mm) 7 lir; v oglasnem delu 4,50 lire. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. — Notice: vrstica 7 lir. Mali oglasi: beseda 0,50 lire. Oglasi davek povsod še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:
Naša nova pravljica:
Stanovitni kositrni vojaček
(Gl. str. 4.)

Zgodovinski Ducejev govor

Politično-vojaški obračun za prvih trideset mesecev vojne

„Ni niti najmanjšega dvoma, da se bo v tej orjaški igri, ki mora ustvariti novo Evropo, odločilna in končno veljavna zmaga nasmejela orožju Osi. — Naloga trenutka je ena in edina: Bojevati se do zmage!“

Hude sovražnikove izgube na afriškem bojišču

Srditi boji na tuniškem področju se nadaljujejo

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 4. decembra svoje 923. vojno poročilo:

Močnejšemu streljanju sovražnega topništva na naše spreduje postojanke na cirenajškem bojišču so sledili izdatni protudarci.

V Tunisu so nemški oddelki zavzeli važno postojanko ter prišli 454 ujetnikov, med katerimi je bilo 18 častnikov. V nekem drugem sijajnem nastopu je en strelski bataljon zadel nad 300 angleških padalcev.

Nadaljevali so se tudi dnevi in nočni napadi osnih letalskih skupin na pristanišča francoske Severne Afrike in na zasidrano ladje. V živahnih dvobojih z nemškimi lovci je nasprotno letalstvo izgubilo 16 letal.

V osrednjem Sredozemlju je eno naše ozledniško letalo v borbi s štiri letali vrste »Spittfire« enega sestrelilo, drugega težko poškodovalo ter se prerešetano s strelji vrnilo v oporišče.

Sovražnik je torpediral bolniško ladjo »Città di Trapani« in se je potopila. Na krovu ni imela ranjencev. Izmed 120 oseb, ki so bile na krovu, so bile 104 osebe rešene in med njimi so bile vse bolničarke Rdečega križa.

Angleška letala so izvedla napade na nekatere kraje v Sicihiji; med civilnim prebivalstvom sta dve osebi ranjeni. Eno letalo, ki ga je zadelo protiletalsko topništvo, je v plamenih tresčilo na tla blizu Auguste.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 5. decembra svoje 924. vojno poročilo:

Sovražne patrulje smo zavrnili na cirenajški fronti.

V Tunisu smo v teku hude bitke, o kateri je bilo govora v večeršnjem komuniciranju in ki se je končala z osvojitvijo važnega kraja, ujeli 400 ujetnikov, uničili in zaplenili 25 oklepnih voz, 7 blindiranih motornih vozil, 41 topov, okrog 300 motornih vozil in velike količine municije.

Letalstvo je bilo z obeh strani v živahnem delovanju. Med ponovnimi dvoboji so nemški lovci sestrelili 14 letal.

Z akcij zadnjih dveh dni se nista vrnila dve naši letali.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 6. decembra svoje 925. vojno poročilo:

V Cirenajški topniški dvoboji.

Trdi boji so se nadaljevali v tuniški pokrajini, kjer so čete Osi po večdnevnom boju naskočile in zavzele neko cesto in železniško križišče velike taktične važnosti. Sovražnik je imel velikianske izgube v ludeh in gradivu. Zmagoviti nastop so podprli močni oddelki bombnikov in strmo-glavcev.

Druge močnejše letalske skupine so večkrat napadle topniške postojanke in zbirališča čet ter tankov in uničile

ali hudo poškodovale nad sto mehaniziranih sredstev.

Oddelki italijanskega in nemškega letalstva so tudi ponovili nočne bombne napade na pristanišče v Boni, kjer so eno ladjo zadel in je eksplodirala, mnogo drugih so pa zažgali.

Nemški lovci so zbili 23 letal, dve pa protiletalsko topništvo na tuniški obali; nekega pilota, severnoameriškega kapitana smo uveli.

Včeraj popoldne so sovražna letala izvedla kratek silovit napad na Napoli, kamor so prišla tik za našimi letali, ki so se vrnila z nekega nastopa v Tunisu. Znatna je škoda in številne so žrtve med civilnim prebivalstvom: mrtvih je 159, ranjenih pa 358.

Eno angleško štirimotorno letalo, ki ga je zadelo protiletalska obramba, je goreče tresčilo v zaliv. Tudi v okolici Cosenze je sovražnik spustil nekaj bomb, ki so poškodovale nekaj civilnih zgradb.

Vladar je sprejel generala Garibaldija

Ni. Vel. Kralj in Cesar je sprejel pretekli teden generala Ezia Garibaldija, predsednika izvršne komisije za spominsko okoliščino na Gianicolo. General je predstavil vzvišenemu Vladarju nekatere člane komisije in mu poklonil prvi katalog za Rim padlih borcev v letih 1849. do 1870. Vzvišeni Vladar je z veseljem sprejel darilo in izrazil generalu Garibaldiju in članom komisije svoje visoko zadovoljstvo.

Vel. Kralj in Cesar v Napoliu

V soboto, 5. decembra je dopoldne ob 11. uri nepričakovano prispel v Napoli Vel. Kralj in Cesar v spremstvu svojih pobočnikov. Vzvišenejšega gosta so sprejeli prefekt, zvezni tajnik in poveljnik teritorialne obrambe; potem je pa Vladar takoj odšel v predel mesta, ki ga je letalski napad najbolj prizadel. Vladar je obiskal tudi bolnišnice, se zanimal za žrtve so-ovražnega letalskega napada in za vsakogar našel vzvišene tolažilne besede.

Vel. Kraljica in Cesarica je obiskala rimsko bolnišnico

Vladarica je v soboto, 5. decembra obiskala pokrajinski zavod za duševne boleznih »Regina Elena« v Rimu. Sprejel jo je ravnatelj zavoda prof. Pane Grossi z asistenti in vsem ostalim osebim zavoda. Vladarica je potem obiskala vse posamezne oddelke in se živo zanimala za vsakega bolnika. Po obisku, ki je trajal več kot eno uro, je Vel. Kraljica zapustila zavod ob navdušenih manifestacijah vdanosti in hvaležnosti.

Mussolini govori

Duce je govoril v sredo 2. t. m. na pčuarjem zborovanju zakonodajnih komisij Zbornice fašijev in korporacij. Vsi narodni svetniki so bili oblečeni v fašistovsko uniformo. Tribuna za senatorje je bila nabit polna. Ko se je zborovanje otvorilo, je predsednik Dino Grandi poročal o dovoljenih dopustih tistim svetnikom, ki so jih bili zaprosili. Ob 11. je vstopil v dvorano Duce, pozdravljen s toplimi vzkliki. Tajnik PNF je odredil pozdrav Duceju in ob ponovnem vzklikanju je Duce začel govoriti.

Duce, ki je imel pred seboj samo nekoliko zapiskov, je govoril takole:

Vojna je zajela ves svet

»Dobro veste, tovariši, kako zoprn mi je govoriti tudi v časih, ki se običajno imenujejo mirni ali normalni časi. To zavisi od močnega prepričanja, ki je tako, da se človek v sto primerih od petinsedemdesetih kesa, da je govoril, in samo v petindvajsetih primerih, da je molčal. V drugi vrsti je moje prepričanje, da je v vojnem času, ko govoriš s svojim močnim glasom top, bolje, če se manj govori. V vsakem primeru je treba govoriti o zaključkih in le redko o tem, kar bo bodoče. To moje prepričanje še ojačano spričo te vojne, ki iesedaj

Vojna z Rusijo je bila neizbežna

Glavni dogodki teh osemnajstih mesecev, ki so potekali od 1. junija 1941 do danes, so sledeči: vojna proti Rusiji, vojna intervencija Japonske, izkrcanje Angloameričanov v severni Afriki.

Vojna sila Rusije zame ni pomenila presenečenja, razen če se omeim na stališče, ki bi ga imenoval kvalitativnega. Leta 1933, ali 1934, je italijanski glavni stan preiel od ruskega glavnega stana povabilo, naj bi poslal komisijo, di bi prisostvovala manevrom rdeče armade, ki so bili v okolici Moskve. Porabil sem to priliko, da sem poslal komisijo, ki ji je načeloval general Francesco Saverio Graziosi, meč neoporečne politične izoliranosti in ostrega opazovalnega duha. Ko se je vrnil, mi je podal zelo podrobno poročilo, ki sem ga prečital z največjo pozornostjo in ki me je prepričalo, da se na vzhodu dogaja nekaj novega in da je bila rdeča vojska sedaj nekaj novega drugega, nego tiste čete pobrane na slepo, ki so se dale leta 1920, red varšavskimi zidovi vremenatji od nič manj na slepo zbranih poljskih in francoskih čet.

Govor števil in dejstev

Moj današnji govor tedaj ne bo govor, temveč bolj politično-vojaško poročilo, bolj vojaško kakor politično. To bo govor podatkov, števil in dejstev, z drugim besedami, obračun za prvih trideset mesecev vojne. To ni govor, ki sem si ga obetal imeti ob dvajseti obletnici. Na drugi strani se je dvajsetletnica proslavila na najbolj izmed načinov, ko je za vse, tudi za pozabljive in ljudi slabega

apomina, obnovila vse, kar je režim napravil v teku dvajsetih let udejevovanja. To je ogromno delo, ki bo zapustilo neuničljive sledove za vse veke v italijanski zgodovini.

Dvajsetletnico smo praznovali z znamenito amnestijo, ki je odprla vrata zaporov okrog petdeset tisoč ljudem in ki je osvobodila konfinacije tudi tako zvane politične kaznjence, kar je vsakakor dokaz, si'e režima. Končno smo jo praznovali z vsem kompleksom socialnih ukrepov, ki bi v drugačnih faših dvignili val visokega navdušenja, kajti v tem pogledu smo mi deiansko pred vsemi drugimi državami brez izjeme.

Čas je bil izbran z jasno razsodnostjo

Kako leto pozneje me je kinematografski prikaz, ki sem si ga dal ponovno predvajati počasneje, da bi ga mogel bolje preučiti, prikaz neke boljševiške parade na Kremelskem trgu v Moskvi prepričal, da se je na vzhodu končno izoblikovala močnata, čisto militaristična država, ki se je odpevala mednarodni revoluciji s pomočjo

poedinih nacionalnih revolucij, temveč je hotela razširiti revolucijo po kontinentu in po vsem svetu s pomočjo svojih bajonetov. Bilo je tedaj po mojem mnenju potrebno, da si Os zagotovijo hrbet, in moje globoko prepričanje je, da je bila ta doba izbrana z jasno razsodnostjo. Če bi se bila stvar še nekoliko zavlekla, bi se bili dogodki lahko čisto drugače razvili.

Priznanje junakom na ruskih bojiščih

Mi smo tako objektivni, da priznamo, da se je ruski vojak boteval dobro, toda bolje se je bojeval nemški vojak, ki je potolkel ruskega. Treba je priznati, da sta mogli samo vojski, kakor sta nemška in italijanski CSIR (italijanski ekspedicijski zbor v Rusiji), ki se imenuje danes ARMIR (italijanska vojska v Rusiji), biti kos preizkušnji zime, kateri ni bilo primere v dobi 140 let.

Ruske izgube

Danes je Rusija izgubila svoja najrodovitnejša ozemlja, najbogatejša na surovinah, izgubila je osemdeset do devetdeset milijonov prebivalcev. Pridobitev tega ozemlja nam omogoča sledeti v bodočnost s stališča surovin in s stališča prehrane z večim zaupanjem. Lahko zatrdim, da je bila anglo-ameriška pomoč Rusiji od tega trenutka zelo neznatna. Simptomatično je, da Rusi niso nikoli želeli, da bi po njihovi lehi teptal ameriški ali angleški vojak. Mislim, da tu ni treba preiskovati skrivnosti tako zvane ruske slovanske orientacije ali kakršne si bode psihologije. Ni niti pametneje si bode dvoma, da se bo v tej orjaški igri, ki mora ustvariti novo Evropo in Azijo, odločilna in končno veljavna zmaga nasmejela orožju Osi.

Slavne žrtve za Domovino

Avtentične številke o škodi in žrtvah v bombardiranih mestih in o izgubah Oboroženih sil

Vzporedno z obnovitvijo ofenzive na fronti pri Alameinu — bila je to edina zmaga, ki je došel Velika Britanija lahko zabeležila — so se začela bombardiranja italijanskih mest. Glede tega bombardiranja bom sedaj dati točne številke (zanje odgovarjata pod-tajnik za notranje zadeve za točnost

Japonska v vojni

Če je kak človek na svetu, ki je satansko hotel vojno, tedaj je ta človek predsednik Zedinjenih držav Amerike, Izzivanja, ki nam jih je metal, ukrepi, ki jih je povzel proti nam, delo njegove propagande, vse to dokazuje, da ta človek, ki je dal svečano obljubo ameriškim materam, da njihovi sinovi ne bodo nikoli šli umirat preko meja Zedinjenih držav — ta človek je namenoma hotel vojno. Seveda Japonska ni mogla čakati, da bi Zedinjene države prve začele streljati. To bi bilo viteštvo starih časov, ki morda nikoli ni obstajalo, in tako je Japonska storila prav, da ni čakala zadnjega trenutka, temveč je prizadela oholim Američanom oni strašni poraz, ki danes Američane same sili k dnevu žalosti in molka. Tako je vstop Japonske v vojno na strani trojnega pakta absolutno jamstvo za zmago, kajti Japonska je nedosegljiva in nepremagljiva.

Ves angleški položaj na Daljnem vzhodu se je zrušil, kakor hišica iz kart. Zagodil se je nenavaden slučaj v zgodovini, da je Japonska v malo mesecih iz evropske države, kakor smo mi, postala če ne prva po bogastvu med državami sveta, pa gotovo ena prvih. Moramo priznati da je to pravično: In da je to nagrada za njene vrline. Tako se je Japonska obogatila na surovinah, za katere so osiromašili naši neprijetelj, in ne mine dan, da bi ameriški ponos ne bil zadel, ne bil zdroljen.

Kie so danes ameriški preroki, ki so mislili na likvidacijo Japonske v treh tednih ali kvečjemu v treh mesecih? Očitno niso vedeli ničesar o vojaški sili Japonske in razen tega o njenem moralnem ustroju, zaradi katerega v tej deželi Cesar ni le avtoriteta, ampak digniteta bržzavnstva in katerega vojski, padli v boj, postanejo bogovi. Je v resnici težko premagati narod, ki ima v sebi moralne rezerve take vrste.

Izkrcanje Anglosasov v Severni Afriki

Tretji dogodek: izkrcanje Anglo-američanov v Severni Afriki ali zmagovito pričakovanje.

V resnici v življenju ni vedno prednost videti preko grča; toda tudi to se je dalo lahko predvideti. Informacij ni nedostajalo. Tihog soglasje med ameriškimii oficirji v civilu in francoskimi oficirji v uniformi, je bilo očitno. Vsi v Franciji so bili pričaši čakanja, to je vsi so stali in morda še stojte in morda bolj ko prej pri oltarju. Izkrcanje ni bilo nič slavnega, ker se je izvršilo po skrivni napadencev. Nikoli nisem polagal prevetlike važnosti na častne besede, na prepovede častne besede, ki so bile izmenjane. Napolned pa, ko so stvari došle do svojeza epiloga z izkrcanjem dne 8. novembra, sem obvestil Berlin, da je neizogiben in potreben takojšen ukrep, zasedba vse Francije s Korziko vred.

Führer in jaz sva hotela še enkrat jeli tej tolikokrat dani častni besedi, namreč častni besedi admirala, ki je povečeval brodovju v Toulonu. Hotela sva verjeti v izvestnem trenutku pa so bili dokazi, da se nudi na pobeg brodovja in na združenje z britanskim brodovjem, ki se je nač dvakrat približalo med Baleari in med Sardinijo, tako očitni, da tudi v tem primeru ni bilo izrubiati nič minute časa. Treba je bilo zasesti Toulon in odstraniti nevarnost. To se je tudi napravilo.

Anglosaska propaganda oledjuje z neresničnimi podrobnostmi to epizodo. Nič tuniškega ni bilo na francoski strani, kajti mrtva so našli dva ranjencev pa sedemdeset. Rezoržitev vojnih odredov ter letalstva se je izvršila v popolnem redu, lahko se reče ob popolni moralni neudeležnosti vsoga francoskega naroda.

V Milenu je popolnoma porušen!

trideset hiš, težko poškodovanih štiri sto enajst, lahko poškodovanih tisoč devet sto tri in sedemdeset, skupno zadetih hiš dva tisoč štiri sto štirinajst.

V Turinu je popolnoma porušenih hiš sto ena in šestdeset, težko poškodovanih osem sto štiri in sedemdeset, lahko poškodovanih dva tisoč sto pet in devetdeset, vseh zadetih hiš tri tisoč dve sto trideset.

V Savonji je popolnoma porušenih šest hiš, težko poškodovanih štiri in štirideset, lahko poškodovanih devet sto sedemdeset, skupaj zadetih hiš tisoč dvajset.

V Genovi je popolnoma razrušenih hiš sto sedem in osemdeset, v središču mesta in dve sto tri v celji občini, težko poškodovanih v središču tisoč šest, v celji občini tisoč devet in štirideset, lahko poškodovanih štiri tisoč pet sto devet in štirideset v središču in štiri tisoč osem sto devet in štirideset v celji občini, vsega pet tisoč sedem sto dva in sedemdeset hiš v središču in šest tisoč sto ena in dvajset v celji občini. Odločili smo se, da ostanemo popolnoma porušene hiše v takem stanju do konca vojne. Druge bolj ali manj težko poškodovane bodo obnovljene in popravljene.

Celotno število mrtvih in ranjenih med civilnim prebivalstvom zaradi letalskih napadov in obstreljevanja z morja po sovražniku od začetka vojne do 30. novembra 1942-XXI znaša tisoč osem sto šest in sedemdeset mrtvih in tri tisoč tri sto dva in trideset ranjenih, od katerih odpade osem sto osem in trideset mrtvih in devet sto štiri in devetdeset ranjenih na razdobje od 23. oktobra do danes. V teh osem sto osem in trideset mrtvih so zapodeni tudi oni iz tako zvane Gallerie dell' Grazie v Genovi. To vam dokazuje še enkrat, da mi spoštujemo reotino.

Mi prepuščamo Američanom in Angležem težčenje laži. Imam pravico zahtevati, da naj noben Italijan, pravim noben Italijan ne dvomi niti najmanj o tem, da je vse, kar pravijo naša uradna poročila, popolna resnica. Mi smo edina država v vojni, ki objavlja poimenske spiske svojih izgub. To delamo iz dveh razlogov: da dokažemo, da so to izgube — niti ena več, niti ena manj — in da rešimo iz neznanja sinove Italije, ki umirajo v boju.

Padih vseh italijanskih Oboroženih sil je v prvih tridesetih mesecih vojne štirideset tisoč dve sto devetdeset, od katerih odpada na vojsko šest in trideset tisoč šest sto devetdeset, na mornarico dva tisoč sto osem in šestdeset, na letalstvo tisoč štiri sto dva in dvajset.

Ranjenec je v vojski osemdeset tisoč sedem sto pet in štirideset, v mornarici tri tisoč pet sto devet in devetdeset, v letalstvu tisoč šest sto dvajset.

Ujetnikov je dve sto dva in trideset tisoč sedem sto osem in sedemdeset. Od teh jih odpade na vojsko dva sto petinajst tisoč pet sto dvajset, na mornarico dvajset tisoč dve sto štiri in osemdeset, na letalstvo pet tisoč devet sto dva in osemdeset.

Pogrešancev je skupno sedem in trideset tisoč sedem sto trinaest, od teh pet in dvajset tisoč devet sto tri in dvajset v vojski, deset tisoč tri sto devetdeset v mornarici in dva tisoč dve sto pri letalstvu. Kadar govorimo o poročanih, koleba naše čustvovanje med strahom in nado. Po pretreku izvestnega časa se bodo morali smatrati ti pogrešaneji kot padli.

Ogromne izgube sovražnika

V tekmu izgube časovnega razdobja po različnih statističnega operativnega urada Supermarine, znaša sovražno tr-

govinsko brodogojstvo, ki ga je potopila Kr. mornarica, sto sedem in šestdeset enot v skupni tonaži enega milijona dve sto petinajst tisoč osem sto ena in dvajset ton. Sovražno vojno ladjevje, ki ga je potopila Kr. mornarica, znaša do sto trideset enot s skupno tri sto in trideset tisoč devet sto osem in šestdesetimi tonami. Sovražnik je potopil sto dva in šestdeset naših vojnih ladij v skupnem iznosu dve sto sedem in dvajset tisoč sto dva in osemdeset ton. To vse smo javili v naših uradnih poročilih.

Toda k potopitvam, ki jih je izvršila Kr. mornarica, je treba dodati one, ki jih je izvršilo Kr. letalstvo. Kr. letalstvo je potopilo dva in šestdeset vojnih ladij raznega tipa, med temi dvajset križark in osemnajst rušilcev ter sto sedemdeset trgovskih ladij, skupno osem sto dva in osemdeset tisoč tri sto trideset ton.

Kar se tiče sovražnega letalstva so podatki tihe: gotovo zbitih letal (mi smo skrajno previdni, preden pravimo, da je letalo zbito; često zahtevam fotografije) je tisoč osem sto, verjetno zbitih pa sedem sto trinaest; na tleh gotovo uničenih tri sto tri in devetdeset, verjetno uničenih sto devetdeset.

Vojni ujetniki ki so v naših rokah, predstavljajo tele številke: Angležev je v Italiji: generalov ena in dvajset, častnikov raznih činov dva tisoč tri sto šest in sedemdeset, podčastnikov in vojakov dva in trideset tisoč sedem sto sedem in štirideset. Drugi so na potu, tako da bo znašalo celotno število: ena in dvajset generalov, dva tisoč štiri sto dvajset častnikov raznega čina, devet in trideset tisoč devet in osemdeset podčastnikov in vojakov. Vsi ti so pravi Angleži, rojeni v Združenih kraljevini. Nato pridejo vse ostale narodnosti, tako da prihajamo do naslednjih števk: generalov devet in dvajset, častnikov raznega čina štiri tisoč tri sto, podčastnikov in vojakov devet in štirideset tisoč sto sedem in štirideset.

Angleška barbarstva

S temi ujetniki ravnamo po pravih mednarodnega prava. Ali to lahko rečemo tudi za naše ujetnike v sovražnih rokah? Boli me, ko moram povzročiti kako razočaranje v družinah onih, ki imajo sinove v ujetništvu. Toda resnico je treba povedati. In resnica je ta, da razen v nekaterih področjih ravnaio Angleži z italijanskimi ujetniki skoraj povsod nečloveško. Evo najnovejšega pisma:

»Danes sem prejel pismo od svojega očeta, ki mi pravi, da so Vaševa sina ujeti Angleži. Waš druzi sin je bil težko ranjen na nogi in ni mogel hoditi. Neki angleški vojak ga je ustrelil v glavo in ga ubil. Tovariši so mu privedli časten pogreb. Stvar je zelo žalostna; poznal sem Vašega sina, bil je v mladenič. Nas je tisoč dvesto v tem kraju, ki ga ni treba imenovati: smo bosi, brez obleke, brez zdravil. Ako dobro ravnamo z angleškimi ujetniki, je to najhujša žalitev, ki jo lahko prizadenemo italijanskim bojevnikom, ki so v ujetništvu. Podlo so streljali večkrat izza žičnih ograj. Angleški častniki so čisto tepli italijanske častnike: neverjetna divjaštva so zadržali nad nami in celo nad bolniki, ranjenci in pohabljeni. Glad in pomankanje sta njihov delež. Nametani so kakor slabo blesh v živalskih vozovih. Častniki vseh činov in starosti so prisiljeni nositi pratež angleških vojakov, celo temnopolnih vojakov.«

In sedaj moram prebrati še to: »Angleži so pokleli, toda še bolj pokleto so oni Italijani, ki z njim dobro ravnaio.«

prevečena s binavskim firnežem v njihovih rokah, to je s svetim pismom stare in nove zaveze.

Zdaj se ne sme več govoriti o notranji in zunanji fronti. Je samo ena fronta, ki ima razne odseke in po dobrem vojaškem pravilu mora imeti tudi odsek notranje fronte svojo porazvrstitev v globino. Leta 1938, pred petimi leti sem dejal: Ne čakajte dvajsete ure. Razpršite se po naših levih nohanah. Pa bi kdo dejal, da se meni dozaja vseh kakor onim pesnikom, ki jih boli citirajo kakor čitajo, ki jih boli poslušajo, kakor ubovajo. Treba je zmanjšati množice v mestih, predvsem odposlati ženske in otroke. Treba je organizirati končno veljavno ali vsaj na pol končnoveljavno razbujenje. Vsi oni, ki si lahko uredijo življenje, daleč od mestnih in industrijskih središč, so dolžni da to storo. Nato je treba organizirati večerne izhode, tako da bodo ponoči ostali v mestih samo borci, to je oni, ki imajo državljansko in moralno dolžnost, da tam ostanemo. Tako bo lažje zgraditi v dovolni meri zaklonišča, bolj utriena od današnjih, za katere smo potrebovali na sto in sto milijonov, a ki bi, če bi bila zadržana v polno, ne mogla vzdržati bomb nalivnih kalibrov.

Potomci starih Rimljanov

To je recimo šibki del obrambe proti poletom. Je na tudi močni del, ki ne bo nikoli dovolj izpolnjen. Vesel sem, da vam lahko naznam, da nam bo dala Nemčija mogočen prispevek v tonništvu, zaradi česar bo naše topanjstvo obnem s nemškim vredilo sovražnim letalom sprejem, ki ga zaslužijo.

Toda namen tega Churchillovega govora je, napraviti vtis na italijanski narod. Pravilo je naslednje: Mi smo trdo in hrabro pleme, toda ti Italijani, tako občutljivi, bodo morda imeli sposobnost za potreben odpor? Jaz odgovarjam — Da! Delež nimam nasprotnega dokaza, odbijam na naiod ločnejši način misel, da je italijanski narod manj prekaljen, kakor angleški

ali ruski. Če bi bilo to res, bi se morali dokončno odpovedati svojim nadam, da postanemo velik narod. Rim je bil zmagovit po Zami, toda velik je postal po Kanah. Ne rečem, da se v naših žilah pretaka vsa ona kri, ki je tekla po žilah starih Rimljanov, gotovo pa je, da smo mi narod, po katerega žilah se pretaka večji del krvi, ki je tekla po žilah starih Rimljanov. In homo to dokazajo, Torej bomo vzdržali. To nam nalagajo dolžnost, čast in dostojanstvo.

Churchillova »demokracija«

Sedaj vam bom prečital odstavek, ki se tiče mene: »En mož in samo en mož je privedel Italijanski narod do te točke.« V resnici bi moral biti danes nekoliko ponosen, da me priznajo kot nasprotnika britanskega imperija in da sem v tem boju privedel s seboj italijanski narod. »On — nadaljuje Churchill v svojem govoru — ni imel nikake potrebe, da stopi v vojno, ker ga nihče ni hotel napasti.« Tako tedaj! Ali jaz bi rad vedel, je li britanski premier kdaj vprašal angleški narod, da bi zvedel, ali hoče vojno, ali je neče. In ali bi imel pogum vratašati danes angleški narod, da bi izvedel, ali hoče, da se vojna podeliša do neskončnosti? Kajti taka je demokracija: odreče v najvažnejših trenutkih. Takrat se več ne vpraša suverenega naroda, takrat se več ne govori o volitvah in o glasovanju. Narod se uvrsti v čete in mora poslušati.

»Poskusili smo, kar se je dalo, da bi ga primorali, da vztraja v nevtralnosti in da uživa mir in blagostanje — izredna darila v razburkanem svetu.« Ako bi bili ostali nevtralni, ne glede na nečestnost, bi bili danes v najgroznejši bedi, ker je jasno, da bi nam nobena od obeh strank ne prihitela na pomoč.

Bajka o »sunku z bedalom«

»Toda Mussolini ne bo mogel vzdržati skušnjave, da ne bi zahrbel zabodel poražene Francije in Anglije, o kateri je mislil, da zanjo ni več nade.« Zdaj bo treba govoriti nekoliko o tem znamenitem »sunku z bedalom.« Vstop Italije v vojno je bil predviden za 5. junij. To je bil moj dan, ki sem ga sam določil in nemški glavni stan nas je prosil iz tehničnih razlogov, o katerih danes ni treba govoriti, naj odložim vstop v vojno do 10. junija.

Nihče ni mislil, da bo konec vojne v Franciji tako nagel. Najmanj od vseh pa menda ravno Churchill, ki je nekoliko mesecev poprej občudoval v Parizu mimohod francoske vojske, 14. julija, in je vzklikal tei vojski kot najmočnejši in najsičajši na svetu. Toda polom je bil splošen. In z druge strani ko smo mi napadli, so bile francoske planinske brigade nedotaknjene, skoro nedotaknjeno letalstvo predvsem nedotaknjena mornarica. To je zelo važno v vojni, ki se mora razvijati v Sredozemlju, in zato dopuščamo en trenutek zaradi polemike, da smo mi zadali Franciji ta sunek. To ni bil en sam spričo sto sunkov z bedali, ki jih je Francija zadala v hrbet Italije v tolikih stoletjih zgodovine, odkar so bili Galci potolčeni pri Talamoni do Mentane.

Srce iz kanna in srce iz mavca

Churchill nadaljuje: »Njegove (Mussolinijeve) blazne sanje o cesarski slavi, njegovo poželjenje po osvovitvah in po plenu, in brezprimerna surovost njegovega trinoštva, so ga dovedle do tega sramotnega in usodnega dejanja. Zaman sem ga opominjal. (Zbornica se smeje). Ni hotel razpravljati, brez odmeva je ostal modri poziv ameriškega predsednika v tem kamnitem arcu.« Zdaj pravi v kamnitem srcu, če bi bil pa poslušal poziv ameriškega predsednika, bi bil dejal v svoji notranosti: »Ta mož ima srce iz mavca! Njegova hijenska čud je prešla vsako mejo dostojnosti in zdravega smisla. Pravilo, da je ta gošod potomec vovodske družine, in da ima mnogo sinje krvi v svojih žilah. V mojih žilah pa se pretaka žilab in zdrava kri kovača. In v tem trenutku se čutim neskončno bolj gospada, kakor ta, človek, iz katerega ust smrdečih po alkoholu in tobaku, prihajajo take nečedne nizkotonosti.

Italijanski vojak se ne boji primere z najboljšimi vojaki na svetu

»Njegov imperij le šel po vodi.« Zadnja beseda še ni bila izrečena. Jaz vem, da ni niti enega Italijana, ki bi ne hotel zopet preživeti spomlad leta 1936. »Smrtni boj stiska v kleščah nesrečno italijansko zemljo. Kaj lahko Italijani napravijo proti temu? Kratak sprehod z dovoljenjem Nemcev vzdolž obale, bežen poset Korziki, krvavo borbo proti junaškim domoljubom Jugoslavije, silaj nemilostive eramate Grčije, ruševine v Genovi, Turinu in Milanu.« Zdaj ne sme biti dovoljeno nikomur in torci najmanj pa britanskemu premieru da kolikaj podvemi o vrlinah in junaštvu italijanskih vojakov. Nemški tovariši so prvi, ki to potrjujejo. Poluben italijanski vojak na kopnem, na morju in v zraku udobnim vodstvom in dobro oborožen se s svojim pogumom, s svojo odpornostjo proti nevarnostim, s svojo inteligenco, ne boji primere s najboljšimi vojaki sveta.

Veliki neznani narod

»En mož in režim, ki ga je on ustvaril, sta povzročila nepregledne nesreče delavnemu, nadarjenemu in nekoč srečnemu italijanskemu narodu.« Italijanski narod ni bil nikoli srečen, Italijanski narod je veliki neznani narod. Nihče ga ne pozna. O njem so navajali površne in lahkotne črte, toda njegovo globoko narodno bistvo, ki je preživelo največje žlofige, je neznanu temu občinstvu, ki prihaja z vodilji in opazi v našem življenju samo načitnejshe poteze. To je narod, ki ni imel nikoli dovolj kru-

ha. In vsakokrat, kadar smo poskušali napraviti si nekoliko prostora na svetu, smo vedno naleteli na zagrajena pota. Zagrajena pota ne samo fašistični Italiji, marveč tudi čisti in enostavni Italiji, bodisi tudi Italiji Rudinija, Giovannina Giolittia in Orlando. Nečejo obstoja Italije Italije, ki goji sen veličine; hočejo da bi bil italijanski narod ljubezniv, zabaven in postrežljiv. To je sen, ki ga goji anglosaški duh.

Na koncu pravi ta gospod, da je svet angleškega jezika do prihoda Mussolinija imel velike simpatije za italijanski narod. To je ostudna laž. Kdo je prvi uvedel v zakonodajo plemenske razločke? Bila je to predemokratična zvezdnata republika, bile so to Zedinjene države, ki so ustvarile razlikovanje med Evropci in Italijani, in, kakor bi tega ne bilo dovolj, še med Italijani in Italijani. Tako da so morali biti izključeni od priseljevanja celo Ligurci tista rasa, ki je tisoč let pred Kristom dala kulturo vsemu evropskemu jugozapadu. Zato bi bil Kolomb odklonjen, obdržali bi ga v karanteni, ako bi se danes izkrcal v Ameriki.

Churchill zaključuje: »Kako dolgo bo trajalo vse to?« Odgovarjam na najslavnejši in odločnejši način: Trajalo bo do zmage in preko nje.

Angleži v ogledalu

Angleški zgodovinar Carville piše: »Dejstvo je, da vse ono, kar delamo naša vlada in mi in o čemer govorimo, ni nič drugega kakor tkanina laži, hinavstva in praznih formalnosti. Nobeno pleme od Adama dalje ni bilo obloženo v tako umazane cunje laži, kakor naše. Toda mi jih nosimo okoli s ponosom in s prevzetnostjo, kakor svečeniško obleko, ali krajevni plašč. Anglež ne sme nikoli govoriti resnice, to je splošno mnenje. Ze dve sto dvajset let živi Anglija od laži vsake vrste, od glave do nog je zavila v tradicionalno hinavščino, kakor v valove Oceana.«

In pesnik Byron je 16. aprila 1820, preden je umrl v Misolunghiju — se

Ne vodi se vojna brez sovražstva do sovražnika

Tudi italijanski narod zna biti trd in neizprosno

Gospodje, ne vodi se vojna brez sovražstva do neprijatelja. Ne vodi se vojna, ne da sovražimo neprijatelja od jutra do večera ter vse ure dneva in noči, brez širjenja tega sovražstva in ne da bi to sovražstvo postalo notranje bistvo nas samih. Treba se je enkrat za vselej iznebiti vseh napadnih občutljivosti. Imamo proti sebi suroveže, barbore, Rim, ki je bil tudi usmiljen po nazaji, je bil neumilen, kadar je šlo za obstoj rimskega naroda. Zato je treba reagirati z največjo odločnostjo proti vsem namerom, ki bi hoteli oslabiti našega duha ter napraviti napadno podobo italijanskega naroda, češ da je sednji zmožen samo nežnih stvari. Če je kje kak narod, ki je bil zelo trd v stoletjih od zgodnjega srednjega veka (na žalost smo bili zelo trdi med seboj) je to italijanski narod. In šele po padcu slavne firentinske republike (toda tudi takrat je že bila neka čpeta kolonca pod poveljstvom Malateste Baglionea) se začela razdobje nebojevitosti Italijanov, razen v Piemontu. Od takrat se je med arkadjo, baletj in peljem razširila po svetu občajna rečenica, da se mora Italija baviti samo s šopki, dletj in godaji.

Povedal vam bom stvar, ki vas bo iznenadila. Nekaj gorostasnega, morda celo krivoverskega. Rečem vam, jaz bi rajši imel v Italiji manj kinov, manj slik v muzejih in več zastav, uplenjenih sovražniku. Italijanski narod današnje je občudovanja vreden v vseh slojih, ed aristokracije do malega človeka. Ne more se več zahtevati od italijanskega naroda. Ne morejo se zahtevati navdušene manifestacije v stalnem zaporedju. V resnici bi hotel poznati oni narod, ki lahko v tej vojni manifestira vzdržema. Navdušenje je kričen moment življenja posameznika, kričen moment pa je nujno zelo redke v življenju naroda. Ako bi poznal človeka, ki bi bil navdušen od jutra do večera ter v vsem svojem delanju in nehanju, bi začel dvomiti nad njegovo pametjo

Discipliniran narod

Italijanski narod dela, je discipliniran ter ni nikoli izvršil kake sabotaže. Nikoli ni bilo niti najmanjšega znaka za demonstracije proti vojni. Samo neka ženska ki je ne imenujem, ker ne zasluži tega ker bi se ji morda dalo preveč časti (saj se je našel človek, ki je uničil svetišče

Sedanja vojna je za Italijo posvečena vojna

Velik narod, kakor je italijanski, ni mogel oklevati v tej orjaški borbi, ki bo spremenila svet

Italijanski narod si je popolnoma svest te vojne. To ni samo potrebna vojna, marveč je vojna, ki je proglašam za posvečeno in kateri se nismo mogli na noben način ozniti. Naš položaj nam nalaga vedno tole izbiro: ali gremo z enim, kadar se hoče rešiti vrašanje naših celinskih meja, ali z drugim, kadar se hoče rešiti vrašanje naših pomorskih meja. Velik narod, kakor je italijanski, ne more oklevati in mi smo ponosni, da sodelujemo v tej orjaški borbi, ki je dolžena, da izpremeni svet v zemlji-pisnem, političnem in duhovnem podelu.

Napovedi da bodočnost ne ljubim. V ostalem je govorjenje o mirovni namenth brez pomena. Pustimo to besedičenje našim neprijateljem. Lahko samo omenimo, da oni varčujejo s točkami; od štirinajstih točk imamo samo še štiri. To je že nekaj. Toda zadnje izkustvo nas mora poučiti.

Mislim, da jih je malo med nami

mi zdi zaradi malarije — pisal v Benetke svojemu prijatelju Morreyu; »Angleži so najsmrtonejše pleme pod nebom. Hobhouse je odpotoval v Neapel in tudi jaz bi bil odšel tja za en teden, če bi ne vedel, kako veliko število Angležev se mudi tam. Raiših jih vidim iz izvestne razdalje in sam kak izredni izbruh Vezuva bi me dovedel do tega, da bi lahko prenašal njihovo navzočnost. Zunaj pekla ne poznam drugega bivališča, kjer bi mogel ostati skupaj z njimi. Upam, da nikomur ne bo prišlo na misel, da bi me nekega dne prisilili vrniti se v Anglijo. Prepričan sem, da moje kosti ne bi imele miru v angleški zemlji, da se moj pepel ne bi mogel zmesati s prstjo one dežele. Tudi če bi postopali tako nizkotno, da bi prenesli moje truplo v ono zemljo, bi njeni črvi ne imeli močega trupla, če bi se temu lahko izognil.«

Hijene v človeški podobi

Tako sodijo Angleži sami o sebi, kadar so izven svoje države. In res zadositje samo odpreti in prelizati zvezke britanske zgodovine v zadnjih treh stoletjih, da se najde najpononejša zbirka hijen v človeški podobi, če je kje dežela, ki zasluži slšne pridevke, če je kje dežela, ki je izpustila z verige hijene po vseh kotih zemlje, da pijejo kri celih pokoleni, da se okorišča z vsemi bogastvi, da nakradejo vse zlato, je ta dežela Anglija. Ali so Italijani morda pozabili nizkolnost admirala Horacija Nelsona, ki je dal obesiti na jamboru glavnega jadra svoje »Minerve« nanolitanskega admirala Caracciola, potem ko ga je prepel še izdal? Ali so morda pozabili, da sta bila brata Bandiera ustreljena, ker je angleška vlada, ki je genzurirala Mazzinijeva pisma, sporečila burbonski vladi, da so se ti vrli domoljubi izkrcali na ozemlju Kalabrije? Ali so pozabili, da je Anglija leta 1859, (v zvezi s svojo pomočjo v dobi italijanskega risorgimenta) grozila z bombardiranjem Genovi, ako bi Piemont obnem s Francijo napovedal Avstriji vojno?

Diane Efeške, da bi bil ovekovečen v zgodovini), samo neka ženska v Genovi pravim, je kričala, da hoče mir. Jaz mislim, da ta ni ena ženska ni vsebovala ničesar nečloveškega. Kasneje se je ugotovilo, da je imela na prstih obilico prstanov, zato se lahko misli, da je pripadala onemu sloju, ki so jih v časih Clomпов v Firenci imenovali stolste ljudje.

Toda vse italijanske žene so čudovite. Lahko se reče, polne reda in mešanjskih vrlin. So v resnici velika neizbrpna zaloga življenjske in moralne sile naroda. Disciplinirana tega naroda ne more biti načeta od onih, ki jim mi pravimo »nosilci bedalov«. V narodu, ki ima šest in štirideset milijonov duš, so razni temperamentj. So vsi odtenki moralnih močnosti. So tudi taki, ki imajo kočljiv, zamotan in bolan živčni sistem. Je razumljivo, da spadajo v kategorijo žrnoljedov, ki si obvezujejo glavo ne samo, preden so si iz razbili, marveč še preden nastopi daljnja groznica, da jim jo kdo razbije. Ti ljudje so navsezadnje neškodljivi. Verujejo vse in pozabljajo vse.

»Dokument« bedastočec

Imam brošuro z naslovom »Dokumenti človeške bedastočec in v njej so zbrani vsi glasovi, ki prihajajo do vas in do mene. Ali se ne spominiate na primer pred željvjo »tedna junakov? Ves teden bi italijanski narod ne smel jesti kruha in bi moral doprinesati to žrtve v slavo junaštva naših vojakov. V izvestnem trenutku pa se je pojavil glas, da je treba sprejeti, nekateri so dejali dve sto, drugi šest sto tisoč, en milijon ali dva milijona Nemcev, evakuiranih iz bombardiranih mest (skoraj bi se reklo, da je to narobe svet).

Nazadnje sem oni večer, ko sem odredil izkrcanje na Korziki, podvel občajni upravni ukrep ter sem zaprl telefone. Takol se je raznesel glas: »Tisti gospod, ki mu je v tem trenutku čast govoriti pred vami, je umrl pod nožem nespretnega operaterja, ki bi kasneje gotovo dejal, da je operacija odlično uspeša, če tudi bi bil bolnik drugakega mnenja.

Za vse date isen odgovor italijanski narod, od katerega ne smemo zahtevati onega, kar že sam daje iz proste volje, to je svojo disciplino, svoje razumevanje in svojega duha požrtvovalnosti.

Narod Italije bo vztrajal

Odgovor na angleška barbarstva ter na Churchillove grožnje in nesramnosti

Tako sem prišel do enega izmed namenov svojega govora. Predsednik angleške vlade je prefekto nedeljo imel po radiu govor, ki je bil po velikem delu namenjen Italiji, ker je mislil, da ga mi ne bomo objavili. Nikakor! Danes ga bom jaz prečital. Prečital ga bom po onem delu, ki se tiče italijanskega naroda in tudi po onem, ki se tiče mene osebno.

Churchill je dejal: »Nova letalska fronta, ki jo Američani in britansko letalstvo ustvarjajo ob sredozemskih obalah, mora dati obilico novih možnosti v letu 1943. Naše operacije v francoski Severni Afriki nam morajo dovoljti da prenesemo težo vojne na fašistovsko Italijo na način, ki si ga njihovi grešni poglavarji niti niso predstavljali, še manj pa si ga je predstavljali nesrečni italijanski narod, ki ga je Mussolini dovedel do tega da je izkoriščen in pokrit z nesrečo. Središča vojne industrije severne Italije so bila že podvržena tršim prietomom, nego so oni, ki so jih izkusila neka tera naša mesta pozimi leta 1940. Toda ako bo sovražnik pravdočasno izgnan s tuniškega ozemlja kakor je naš namen, bo vsa lužna Italija, bodo vsa njena pomorska oporišča, vse njene vojne tovarne in vsi drugi vojaški cilji naj leže kjer koli, podvrženi dolgotrajnim letalskim napadom, znanstvenim in uničujoim. Stvar italijanskega naroda je, stvar njegovih štiridesetih milijonov (treba je popraviti te milijone; nas je šest in štirideset milijonov), da pove, ali hoče ali ne, da strahovita stvar zadene njegovo deželo.«

Ta govor moramo vzeti zares. Ze dihe časa nimam več utvar in morda jih nisem imel nikoli glede civilizacije angleškega naroda.

Ako slišete Anglež obлеко, v kateri pije čaj ob netih polnodne, boste naših stareza prarodnega britanskega barbara s kozo, poslikano z različni barvmi, barbara, ki so ga ukrotile resnično silne levie Cezarjeve in Klavdijeve. Petdeset pokoleni ni bilo dovolj da bi se v globini izpremenil notranji ustroj naroda. Med tem časom je bila ta prarodna usedlina šele

Narod Italije bo vztrajal

Odgovor na angleška barbarstva ter na Churchillove grožnje in nesramnosti

Tako sem prišel do enega izmed namenov svojega govora. Predsednik angleške vlade je prefekto nedeljo imel po radiu govor, ki je bil po velikem delu namenjen Italiji, ker je mislil, da ga mi ne bomo objavili. Nikakor! Danes ga bom jaz prečital. Prečital ga bom po onem delu, ki se tiče italijanskega naroda in tudi po onem, ki se tiče mene osebno.

Churchill je dejal: »Nova letalska fronta, ki jo Američani in britansko letalstvo ustvarjajo ob sredozemskih obalah, mora dati obilico novih možnosti v letu 1943. Naše operacije v francoski Severni Afriki nam morajo dovoljti da prenesemo težo vojne na fašistovsko Italijo na način, ki si ga njihovi grešni poglavarji niti niso predstavljali, še manj pa si ga je predstavljali nesrečni italijanski narod, ki ga je Mussolini dovedel do tega da je izkoriščen in pokrit z nesrečo. Središča vojne industrije severne Italije so bila že podvržena tršim prietomom, nego so oni, ki so jih izkusila neka tera naša mesta pozimi leta 1940. Toda ako bo sovražnik pravdočasno izgnan s tuniškega ozemlja kakor je naš namen, bo vsa lužna Italija, bodo vsa njena pomorska oporišča, vse njene vojne tovarne in vsi drugi vojaški cilji naj leže kjer koli, podvrženi dolgotrajnim letalskim napadom, znanstvenim in uničujoim. Stvar italijanskega naroda je, stvar njegovih štiridesetih milijonov (treba je popraviti te milijone; nas je šest in štirideset milijonov), da pove, ali hoče ali ne, da strahovita stvar zadene njegovo deželo.«

Ta govor moramo vzeti zares. Ze dihe časa nimam več utvar in morda jih nisem imel nikoli glede civilizacije angleškega naroda.

Ako slišete Anglež obлеко, v kateri pije čaj ob netih polnodne, boste naših stareza prarodnega britanskega barbara s kozo, poslikano z različni barvmi, barbara, ki so ga ukrotile resnično silne levie Cezarjeve in Klavdijeve. Petdeset pokoleni ni bilo dovolj da bi se v globini izpremenil notranji ustroj naroda. Med tem časom je bila ta prarodna usedlina šele

Naloga trenutka je: Bojevati se!

Naloga trenutka je edino tale: bojevati se! Bojevati se, skupno z našimi zavezniki, bojevati se ramo ob rami z Nemčijo. Tovarištvu med nami in Nemci postaja vsak dan globlje, postaja način skupnega življenja. Smo dovolj sorodni in dovolj različni, da se razumemo, da se vzajemno spoštujemo, da zlijemo v eno vse naše sile, ko je stvar enotna. Ne smemo se več delati razlike, saj jih tudi naši sovražniki ne delajo. Oni hočejo uničiti fašizem in pod to besedo razumeje vse gibanje evropske mladine, razumeje narodni socializem, razumeje naš fašizem, razumeje falangizem, razumeje države in narode, ki so se osvobodili ideologij nesmrtnih načel.

Nihče si ne dela utvare o tem, kaj

bi bila »Pax Britannica«, »Pax Britannica« bi bila s sto pomnoženimi Versailles. Britanci se vojskujejo z enim samim namenom. Hočejo potlačiti svet, v položaj v kakršnem je danes Indija. Hočejo, da vse sloveštvu dela, da bi dalo sto let mirnega življenja Britancem. Hočejo svet sužnjev, da zajamčijo angleškemu narodu njegovih pet vsakodnevnih prebav.

Zdaj, tovariši, se je treba bojevati za žive, treba se je bojevati za bodočnost, toda tudi za mrtve. Treba se je bojevati, da bi žrtve naših mrtvih ne bila zaman. Da bi ne bila zaman žrtve onih, ki so padli v skvadrnih, onih, ki so padli v etipski vojni, v španski vojni in v sedanjih vojni. Štiri in trideset tisoč fašistov, med katerimi je tisoč pet sto starešin! Oni, ti mrtvi, nam zapovedujejo in z ukazajočim glasom, boriti se vse do zmagae. Mi se pokorimo!

Zbornica tolmači misli in voljo vsega naroda

Soglasno in z vzklikom sprejeto dnevno povelje — Hvaležna misel padlim — Pozdrav junakom na frontah

Nadvse goreče ovacije so pozdravile konec Ducejevega govora. Skupščina je dolgo vzklkala: Duce! Duce!

Duce je stopil s tribune, nacionalni svetniki so zapustili svoje klopi in se zbrali v polkrogu pred vladnimi sedeži, vzklkajoč strastno v izraz svoje udanosti Duceju. Zapeli so himno »Giovinezza«.

Takoj po Ducejevem govoru je bilo izglasovano z vzklikom naslednje dnevno povelje, ki so ga predložili nacionalni svetnik Del Croix, predsednik združenja vojnih invalidov ter nacionalni svetniki, imenljivi zlate kolajne Paolucci, Rizzo di Grado, Rossi Amilcare Lunelli ter nacionalni svetniki, očete padlih v vojni, Cobolli Gigli, Ferretti di Castel Ferretto, Assinari di San Marzano in Loracono ter nacionalni svetnik Ezio Garibaldi.

»Zbornica fašistov in korporacij, ko je slišala visoko in odločno Ducejevo besedo v odgovor na drzne laži in grožnje sovražnika, dviga svojo ponosno in hvaležno misel junakom, padlim na vseh frontah za obrambo in veličino Domovine. Pozdravlja hlabre vojske Italije, slavna mesta in neznano prebivalstvo, ki je bilo cilj morilskega in uničevalnega nasilja sovražnika. Zopet potrjuje odločno voljo italijanskega naroda po odporu in borbi v neporušljivi veri v zmago.« (Izredno živahno in dolge ovacije.)

Nacionalni svetnik Paolucci je tako le objasniti dnevno povelje:

»Tovariši! Dnevno povelje, ki so ga z menoi tovariši predložili in ki vam ga je predsednik prečital, gotovo ustreza v svoji kratkosti soglasnemu čustvu vseh in golovo ne bi potrebovalo pojasnjevanja po čudovitem govoru, ki smo ga poglušali z ganjenostjo in ponosom in v katerem se kažejo v svoji kruti stvarnosti dejstva, katerih smo bili priča in katerih smo se udeležili. Vendar je potrebno, da se v tej zbornici iz ust najskromnejšega med nami in s kratkimi besedami znova potrdi naša nekrotivna volja po borbi do zmagae. Italijanski narod je dobro premeril prepad, v katerega bi padel, če bi opustil v svoji odporni sili. Naše življenje in življenje naših sinov bi ostalo beda, ki je ni mogoče označiti. Narod ve, da bo borba dolga, huda in težka, da bo zahtevala žrtve, trpljenje in bolečino, ve pa tudi, za kaj gre: ne za srečo ljudi, temveč za življenje celih generacij.

Predlogo smo bili varani in zasmejavani od tistih, ki se nam z ene strani priljujejo, z druge strani pa nam grozijo, kačoz nam pot nečasti in podlosti. Fašizem se je rodil iz krivice, ko so žrtve doživeto razotarjanje in dotrpana bridkost divnile naša sreča. Ne, mi se ne bomo nikoli uklonili! (Izredno živahno dolgo odobranje.)

Sovražnik lahko uniči naša mesta, bogata zgodovinsko in umetniško, lahko ubija neoboroženo prebivalstvo in lahko doseže po tolikih porazih kakšen krajeven uspeh, toda našel nas bo vse zedinjene kakor enega moza, pripravljene preiti do zadnje kaplje našo kri. (Dolgo odobranje.)

Brez dvoma je, da bo z zmago nagrajen, kdor si jo bo zaslužil. Brez dvoma je, da si bomo znali zmagae zaslužiti. Mi bomo ostali trdni, stručni, četverokotni in se bomo žilavo bo-

rovali. Naš dan bo prišel. Vzvišena podoba Italije, podoba etične borbe vstajenja, Piave in Vittoria Veneta, Italije sankcij Italije mučenikov in junakov, ki živijo v naših srehi. Njen veliki materinski glas nas navdušuje in mi ga slišimo v globini, ko kliče in zbira vse neskončne energije našega ljudstva. Naj sovražnik to ve in naj si ne dela utvar. Mi smo na nogah, vsi smo na nogah za veličino in slavo Domovine.« (Izredno živahno in dolgo odobranje.)

Predsednik naznani, da je dnevno povelje sprejelo z vzklikom in odredi pozdrav Duceju. Zbornica intonira zopet himno Giovinezza. Duce zapusti dvorano med vedno bolj gorečimi ovacijami in neprestanimi vzkliki: Duce! Duce!

Zborovanje se je zaključilo ob 12.30.

Vladar in Duce generalu Francu

Vel. Kralji in Cesar in Duce sta poslala generalu Francu naslednje brzojavko:

»Ekselencija generalisim Francisco Franco Bahamonde, glavav španske države, Madrid. — Ob rojstnem dnevu Vaše Ekselencije želimo, da bi Vaša Ekselencija sprejela moje najprišernje voščilne čestitke. — Vittorio Emanuele.«

»Ekselencija generalisim don Francisco Franco Bahamonde, glavav španske države, Madrid. — Blagovoliše sprejeti, Caudillo, ob priliki rojstnega dneva moje najodkritosrčnejše in tople čestitke, ki jih izrekam v duhu naklonjenega prijateljstva, ki me veže z Vami v spominu na čudovito borbo, ki ste jo Vi zmagovito vodili proti napadu boljševizma v trdi veri, ki jo imam v bodočnost Spanije in v Vaše delo. — Mussolini.«

Ducejev poziv županom

Duce je poslal županom manjših mestnih in podeželskih občin naslednje brzojavko:

»Slišali ste moj poziv. Pojdite na delo, da se bodo tisti, ki so se zatekli k vam, prepričali, da se v fašistovski dobi narodna solidarnost izvaja ob najmanjši birokraciji in stvarnih velikodušnih oblikah. Prepričan sem, da boste tako storiili. Obveslite me! — Mussolini.«

Duce je sprejel v navzočnosti šefa glavnega stana Kr. Mornarice admirala Riccardija kapitana in posadko zmagovite podmornice »Barbarigo«. Poveljnik Enzo Grossi je odredil svoji posadki pozdrav Duceju. Duce je nagovoril posadko s poveljnikom in dejal, da je podmornica s potopitvijo dveh velikih sovražniških oklepnic potrdila slavo italijanske mornarice. Izrazil je prepričanje, da so vsi navzoči ponosni, ker pripadajo posadki slavne podmornice. Hkrati je poudaril, da zbujajo posadka s poveljnikom veliko pozornost in simpatije ter obudovanje vsega italijanskega naroda. Tajnik Stranke Eks. Vidussoni je prav tako sprejel posadko s poveljnikom na sedežu direktorija Stranke v krogu visokih dostojanstvenikov Stranke in

Oboroženih Sil. V svojem govoru je proslavil junštvo posadke in izročil darilo Stranke kot znak hvaležnosti do mornaric, ki so zagotovili eno najslajnejših italijanskih zmag.

Zgodovinski Ducejev govor je zbudil velikansko pozornost po vsem svetu in neznansko občudovanje Osti. Na konferenci tujezemskih častnikov v Berlinu je šef tiskovnega urada zunanjega ministrstva, pooblaščen minister Schmidt dejal, da se da vtis Mussolinijevga govora označiti edino z besedami, da je govor grandiozen. Istega mnenja so tudi v drugih zavezniških prestolnicah, kakor v Budimpešti, v Zagrebu, v Sofiji, v Bukarešti, v Atenah, v Madridu in drugo. Vsi listi so si edini v tem, da je Duce odgovoril z rimsko močjo.

Tajnik Stranke Eks. Vidussoni je podal poročilo Stranke Duceju na seji Nacionalnega direktorija. Izbrpno je poročal o žrtvah, ki jih prispevajo družine hrabrih italijanskih borcev z vseh front. Poročal je, koliko je Stranka izdala za pomoč v vojni prizadetim, ki gre v milijone lir. Poročal je tudi o požrtvovalnosti mladine in ženskih fašistev ter navajal podrobne številke.

Poselni Hitlerjev odposlanec je odlikoval z redom železnega križa II. razreda dvanašti italijanski častniki, ki so se posebno izkazali v vojni akcijah v vzhodnem Sredozemlju. Odlikovanje se je izvršilo na letališču nekega sredozemskega oporišča.

Najvišje cene zelenjavi in sadju je določil Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino. Ena kila zelinatih glav sme stati največ 1.50 lire, rdečega zelja 2 lire, kislega zelja 4 lire, ohrovtu 2 lire, motovilca 10 lir, radiča 4 lire, špinacea 5 lir, rumenega korenja 1.20 lire, črne redkve 1.50 lire, kolerabice 4 lire, čebule 2 lire, šalot 4 lire, česnja 8 lir, osnaženega hrena pa 4 lire. Kila namiznih jabolk sme stati največ 5 lir, kila jabolk II. vrste 4 lire, kila lipovega cvetja 18 lir. Vse te najvišje dopustne cene morajo imeti prodajalci vidno označene v svojih prodajalnah.

Najvišje cene za suhe gobe je izdal Visoki komisar s posebno odredbo. Prodajna cena suhih jedilnih gob na debelo je določena 1300 lir za 100 kb franco skladišče brez mestne trošarine z nadrobno prodajo v Ljubljani pa 150 lir za kilo.

Ukrepe za preprečevanje stekline je določil s posebno odredbo Visoki komisar. Lastniki psov morajo skrbeti, da se psi med seboj ne bodo pozirili ali z ugrizom škodovali osebam. Zunanji stanovanj morajo zato imeti močan nagobnik ali pa biti na vrveci. Klatače se pse in mačke, ki jih ni moči brez nevarnosti ujeti ali pobiti, lahko pobijejo tudi ozrni javne sile, ki so v ta namen pooblaščen uporabljeni strelno orožje. Vsi kršitelji teh ukrepov bodo kaznovani po že veljavnih določbah.

Uslužbenici urada za razdeljevanje živilskih nakaznic v Ljubljani bodo po naročilu mestne občine ob razdeljevanju nakaznic za mesec december opozarjali premožnejše sloje, naj oddajo ponošene obleke in stare odete. Darove naj izročajo v Frančiškanski ulici št. 6, v Karunovi ulici št. 14, v Zibertovi ulici št. 17, Ob Ljubljanski št. 29, ali naj pa sporoče svoji naslov v osrednji pisarni v Puccinjevi ul. 9.

Ker mnoga podjetja izplačujejo v mesecu decembru svojim nameščencem trinaesti plačo, božičnico in podobno, opozarja davčna uprava, da so podjetja dolžna pravilno odtrovati uslužbenški davek. Če imajo trinaesti plačo, božičnico itd., določene pogodbeno, značaj ponavljajočih se dohodkov, jih je treba priložiti redni plači doletenega meseca, v katerem se ti dohodki izplačujejo. Iz skupnega zneska je treba izračunati in plačati davek po št. 95 ter vse druge vzporedne davščine. Če pa trinaesti plače in božičnice niso določene pogodbeno, jih je smatrati kot dohodke, ki se pojavljajo le od časa do časa in so zaradi tega obdavčene po št. 96. Vsi ti dohodki so zavezani avtonomnim dokladom, ki znašajo 125 odstotkov od osnove, to je od uslužbenškega davka. Prav tako so ti dohodki zavezani obrambnemu prispevku in po potrebi tudi socialni davščini.

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata sporoča sledeče: Dne 23. novembra t. l. se je začela zadnja delitev krompirja letošnje pridelke, ki se bo zaključila z dnem

13. decembra. Kdor si krompirja ni nabavil od tega dneva, izjuzni pravico do nabave krompirja. Svetujemo, naj si vsaka družina napravi malo zalogo, ki naj traja do novega pridelka 1.1943. V teku je delitev 1 kg fižola na osebo z odrezkom »H«. Ta delitev se bo zaključila z dnem 19. decembra. Delitev sira, ki je bila namenjena za november se bo začela z 9. decembrom na odrezku »A« in »B« navadno živilske nakaznice.

Okrožnico o naknadni razdelitvi oblačilnih nakaznic je izdal Pokrajinski svet korporacij v Ljubljani. Zdaj, ko je prva razdelitev oblačilnih nakaznic končana, smejo dobiti naknadne oblačilne nakaznice samo otroci, ki izpolnijo 1. leto, osebe, ki dobe dovoljenje za duplikat, vojniki, ki imajo neomejen dopust, in osebe, ki so se vrnile domov. Vse te osebe pa dobe nakaznice brez odrezkov za dobo od prvega novembra dalje pa do dne, ko so nakaznico prejeli.

Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani sporoča vsem tistim učencem, ki zaradi višje sile niso mogli opraviti izpitov za preteklo šolsko leto, da bodo ti izpiti v mesecu decembru. Učenci, ki žele delati izpite, naj se čim prej prijavijo pri ravnateljstvu gimnazije.

Svoje interniranec v vojni ujetnikov prosijo mestni urad za popis ujetnikov in internirancev v Kresiji, soba št. 44, da takoj sporoče, če se je vojni ujetnik ali interniraneec vrnil domov, prav tako tudi vse morebitne izpremembe glede njeza.

Tekmovalni natečaj za zvišanje kmetijskih produktov je razpisal Pokrajinski kmetijski inspektorat na predlog predsednika vlade. Glavni predmeti natečaja so žito, krompir, stročnice v zrnu, sladkorna pesa, krmilna ter živinoreja z ozirom na produkcijo mleka. Kmetovalci se udeležijo tekmovalstva s celotnim gospodarstvom in njegovo organizacijo, ki se z njim prilagodi. Posedstva so razdeljena na tri skupine. Prva skupina obsega pet nagrad v skupnem znesku 15.000 lir, druga skupina 10 nagrad v skupnem znesku 13.000 lir in tretja skupina 24 nagrad v skupnem znesku 22.000 lir. Pokrajinski kmetijski inspektorat v Ljubljani, Puccinjeva ulica 9 sprejema prošnje, kolikove s 6 lirami, do 31. januarja 1943/XXI. in vabi kmetovalce k natečaju.

Zaradi varčevanja z električnim tokom bodo zagrebške trgovine pozimi odprte samo od 8. pa do 15. ure. Samo trgovine z živili in najvažnejšimi življenjskimi potrebščinami bodo odprte do večera.

Španski generalisim Franco je sprejel nemškega veleposlanika, ki mu je za 50. rojstni dan izročil Hitlerjevo osebno voščilo in avtomobil kot Hitlerjevo darilo.

Barvanje usnjenih izdelkov s specijelno barvo na brizgalnik. Barve in acetoni — Efaks — Napoleonov trg.

Osebnosti

POROČILI SO SE:
V Ljubljani: g. Zdenko Jecha, cand. vet., in oče. Milena Rusjanova, dipl. pharm. Bilo srečno!

UMRLI SO:
V Ljubljani: Anton Švajgar, poštni uradnik; Albin Ravnikar, učitelj knjigovodja v pok.; Marija Dolenčič, 60letni Alojz Paulin, profesor v pok.; 57letni Alojz Šabec, vlakovodja; Ljerkar, čarmanova; Mirko Jeršan, trgovski zastopnik; Drago Prineč, abs. jur.
V Navem mestu: Ferdinand Seidel, profesor v pok.
V Ambrusu na Dolenskem: Ludovik Vidmar, trgovec in posestnik.
V Prevacini: 90letna Avgusta Orlova.
V Celju: Karla Mesarčeva.
V Slovenskih goricah: 64letni Ernest Savernik, gostilničar in posestnik.
V Mariboru: 66letni Jakob Plavčak, strojnik; 60letni Matija Štauber, strugar; 61letni Rajmond Topolnik, železniški uradnik v pok. Naše sožalje!

Tel. 40 88

DRVA PREMOG GOMBAČ GLEDALIŠKA 14

Listek „Družinskega tednika“

Ali ste potrebni počitka ali gibanja?

Napisal prof. dr. K. Kötschau

Mnogi ljudje mislijo, da so potrebni počitka, ker imajo težave pri delu, ker jih bole ploske noge, ker jih pisarniško delo utruja in so njihovi živci prenatreni. Če odgovorijo na te vprašanja, jim zdi, da so potrebni počitka. Zakaj potrebni počitka? Če so živci enostransko prenatreni, ali je potlej vse telo potrebno počitka? Če tovarniški delavec pogosto stoji osem do deset ur v slabem zraku na istem mestu in pravilja srednje težavno ročno delo (pri jeklenem rezilu, pri stružnem stroju, pri optičnih delih itd.), ali je potlej telo tako predelano, da je potrebno počitka? Ali je potrebna počitka tipkarica, ki ves dan sedi ob pisalnem stroju, ali gospodinja brez otrok?

Opazovanja pričajo, da je vzrok teh problemov drugje. Opazoval sem tovarniške delavce, ki so po osem do deseturnem težkem delu z veseljem gojili sport ali lahko atletiko ali vrtnarili, kar se jim je pač zljubilo. Učinek je bil ta, da so bili ti možje na mah spet sveži in veseli, niso bili prav nič utrujeni, temveč so se celo tako dobro počutili, kakor da ves dan ne bi bili nič delali. Ti možje tudi niso svojem telesu pripisovali bogve kakšnih sposobnosti. Morda so delali samo s svojimi rokami in svojo

glavo. Takšno enostransko delo ne more nikoli privedi do utrujenosti, ki bi bila potrebna počitka, temveč bi moralo biti delo porazdeljeno tako, da bi se napor izenačil na vse telo. Ko se je to zgodilo, zunaj v naravi, na svežem zraku, tedaj je bilo telo spočito in sveže, tako kakor bi bilo telo dobilo nekaj, kar mu je bilo manjkalo. Isto se godi doševnim delavcem in pisarniškim mošcem. Ti so potrebni telesnega izenačevalnega dela, gibanja v naravi, nikakor pa ne brezdelja.

Poznam ročne in umske delavce, ki po svojem delu, utrudljivem za glavo in živce, zvečer še skupaj gojijo sport, posebno lahko atletiko. Presenetljivo je, kako ta sport te ljudi sprosti, jih pozivi in razveseli in njihova telesa dobrodejno razbija. Kako drugače je pri ljudeh, ki jih njihova utrujenost zapelje, da zvečer počivajo ali odidejo v krcmo. V resnici to ni telesna utrujenost, temveč po večini enostranska utrujenost določenih mišičnih skupin, pogosto celo samo živčna oslabeledost. Ker torej telo v resnici sploh ni utrujeno, tudi ne potrebuje počitka. Zato živčno oslabeled človek ne najde pravega miru, dokler svojem telesu ne privoščijo izčrpanja, ki ga tako nujno potrebuje. Pravilnost tega naziranja se kaže tudi v tem, kako se takšni ljudje na mah počutijo sveže in živahne, če se zvečer razbijejo pri igri in sportu. Živčna utrujenost se kanalu razprši, notranje neugodje in nezadovoljstvo, ki sta posebno značilna za enostransko delujočega civilizacijskega človeka, se umakneta pravcati

otroški neskrbnosti in razigranosti, ki učinkujeta še nekaj dni nato. Razen tega je spanje po takšnem razbibanju čisto drugačno, namreč pristno, takšno, kakršnega brez telesne utrujenosti nikoli ne dosežete, vsaj ne v isti meri.

Telesna razbibanost pa pomaga odstraniti tudi marsikakšne težave, bodisi revmatične narave ali zaprtje ali motnje krvnega obtoka, težave, ki jih povzročata enostranska in dolgotrajna drža. Tudi v tem primeru ni potreben počitek, temveč izenačenje utrujenosti na vse dele telesa. Kako pogosto srečam ljudi, ki so tako okoreli, da ne morejo niti zaplesti sprostiti, še dosti manj pa kake druge mišice. V vseh takšnih primerih ljudje mislijo, da se morajo varovati gibanja, ker bodo tako ostali zdravi. V resnici pa prav noben organ, nobeno delovanje živčnega telesa ne postane boljše in močnejše, če se telo varuje gibanja. Samo vnetja in rane potrebujejo popolnega miru, sicer se pa utegnemo krčev iznebiti samo s sprostitvijo, slabosti s telovadbo. Trdimo celo lahko, da je sposobnost telesa tem večja, čim večji je njegov napor. To dokazujejo posebno sposobnosti vojakov v vojni, vojakov, ki v civilnem življenju tudi niso vajeni napora. Civilizirani človek pa pogosto ne mara razumeti, da njegovo preveč in enostransko čuvano telo nujno potrebuje razbibanost.

Tudi gospodinjje se pogosto tako godi, če ima na primer ploske noge. Pogosto teži o bolečinah v nogah, ki se sčasom naselijo tudi v kolkih in križu. Te bolečine bi odstranila s

tem, da bi telovadila z nogami, še boljše pa tako, da bi tekala bosa po travi ali po pesku, seveda, če bi o pravem času opazila, da ima ploske noge. Toda gospodinja pravi, da ima toliko tekanja v gospodinjstvu, da vzrok gotovo ni pomanjkanje gibanja. To naziranje ne zadene v bistvo. Hoja po ravnih tleh stanovanja ne privede do aktivnega delovanja mišic na podplatih; noga je v tem primeru samo pasivna opora telesa. Ker mišice na podplatih aktivno ne delujejo, se ne okrepe, temveč se samo ugrezejo. Čisto drugače je, če se skuša noga na neravnih tleh prilagoditi in tako začne mišičevje gibati. Vsi narodi, ki poleti hodijo bosi, tako rekoč ne poznajo ploskih nog in tudi ne drugih neprijetnosti, ki jih pri nas povzročata pretesna obutev, obutev z visokimi petami in že tudi preozke nozavice.

Torej tudi hudo zaposlena gospodinja in posebno za pultom stoječi prodajalci in prodajalke potrebujejo telesne razbiganosti za izenačenja svojega enostranskega dela. Samo po sebi se razume, da je najbolje, če se gibljejo na svežem zraku, pozimi pa v telovadnicah. Počivati in varovati se gibanja se mora samo tista gospodinja, ki je dopustila, da so se ji noge tako izpridile, da nima ničesar več prikaovati od naravnega treninga. Dokler je še kaj lastnih moči, je zdaleč najvažnejša naloga, da jih uredi, ker pogosto ljudje opuščajo. Prepričanje, da se je treba varovati gibanja, je žal že tako ukoreninjeno, da je povzročilo že marsikakšno nesrečo. Vsakdo, kdor ima kake

V Spaniji so mobilizirali letnik 1914. Mobilizacija se je po poročilih španskih listov izvršila disciplinirano in navdušeno, zlasti ker je mnogo izmed mobilizirancev bivših bojevnikov

ŠPORTNI TEDNIK

Vse kaže, da so naše domače športne prostore za letošnji zaprli in da do prihodnje sezone ne bo več vesti z njih. Treba bo malo potrpeti in zasledovati športne dogodke drugod.

V desetem kolu italijanskega prvenstva so zabeležili naslednje rezultate: Torino-Triestina 4-1, Liguria-Venezia 1-0, Atalanta-Milano 0-0, Lazio-Vicenza 2-1, Bologna-Fiorentina 3-1, Bari-Roma 2-2, Ambrosiana-Genova 3-0, Livorno-Juventus 0-3.

Tri krepke in izrazite zmage: v Torinu (sicer so štirico društvo stvorili oboji, pol na pol), v Bologni in v Milanu; dva polovična uspeha ali neuspeha; v Bariju in v Bergamu; in naposled ena sama zmaga na tujem, ta pa kot senzacija dneva: v Livornu je Juventus zbrsala iz razpredelnice poslednjega ničilo v rubriki porazov.

Triestina je doživela v Torinu majhen debakl; v usteho ji je lahko, da so ji Torinci samo dvakrat potresli mrežo, in sicer šele v drugem delu igre; do odmoru so lastni igralci poskrbeli z dvema avtogoloma, da nista šli moštvi brez rezultata na oddih. Ali... takšni neuspehi se odražajo tudi v klasifikaciji, in v resnici je Triestina prav malo nad dnem. Je še vedno edino moštvo brez zmagae!

Torino se je tako s svojimi silami in z izdatno pomočjo svojih sosesčanov, ki jim je uspel podvig v Livornu, približal prvemu mestu do dosegljive razdalje. Še eno zmago naj zabeleži v svojo korist, a Livorno da obenem doživi še en poraz, pa bodo Torinčani z znatno boljšim količnikom na čelu razpredelnice.

Drugo torinsko moštvo, Juventus, je na tretjem mestu. Počasi se stvari bistrijo. Treba je bilo celo tretjino tekmovalstva, da se je stanje v prvenstvu vsaj nekoliko ustalilo. Nekoliko, ker velja to samo za vrh in rep. Sredino zavzema pet moštev: Roma, Bologna, Milano, Ambrosiana, Fiorentina — in vsaj petorica ima po 10 točk. Spodnja tretjina moštev ima spet bolj jasno določena mesta.

Moštva »z dna« ne potegnajo. Triestina je v Torinu privabila na igrišče samo 4000 gledalcev, tudi Venezia ni bila bolj privlačna; na sanpierdarenškem igrišču se je znašlo samo 3000 gledalcev. Tretje moštvo »z dna«, Vicenza, je nastopila v Rimu proti Laziju in je bila komaj dovolj dobra za 5000 radovednežev. Sicer so tudi ortale tekme doživle bolj sromahen obisk; nemara se že pozna vpliv pozne jesenske dobe. Na močnejši je bil obisk v Milanu, 12.000 gledalcev, tudi v Bologni je prireditev potegnila: 10.500 ljudi. V splošnem pa se je obisk v primeri s prvimi nedeljami skrčil nekako na polovico. To nedeljo je bilo vseh gledalcev nekaj čez 60.000.

V drugem razredu je nastala cela prekucija. Vodeča Spezia je morala vtkatni svoj prvi poraz, Napoli je bil porazen, lanska prvorazredna Modena prav tako; Pro Patria, ki se je vrnila v vrh, se je morala zadovoljiti samo z 0-0. Dočim je v tej tekmovalni skupini v začetku kazalo, da se je postavil že vsak na svoje mesto, je nastal po desetem kolu položaj zelo nepregleden. Vodi sicer še vedno Spezia, pa ne več gladko, in za njo se nahaja Napoli; kaj še, na petem mestu ga najdemo! Pro Patria, Padova, Pisa so moštva, ki se poleg Spezije prčivajo v vrhu.

Gorizia se je po deseti tekmi močno ločila od ostalih. Še ni utrpela nobene izgube v točkah, a drugi za njo, Grion, ima samo 14 točk. Gorizia se lahko pokaže tudi s količnikom: 39-7.

Z zunanjih terenov smo dosegli samo švicarske rezultate: Basel-Luzern 2-1, Bienne-Grenchen 0-1, Cantonal-Young Fellows 3-1, Grasshoppers-Zürich 11-2, Lugano-Lausanne 4-2, St. Gallen-Servette 3-1, Young Boys-Nordstern 2-0. Dvoštevilični rezultat v takem tekmovalstvu kaže z ene strani, da so letos »skakavci« v izredni formi, po drugi strani pa je Zürich letos samo dobavitelj točk in priljubljen za olepsanje količnika. O. C.

V okrilju noči

VELIKI UMETNIKI NE CENIJO SPANJA

Voltaire je popil vsako noč po dvanajst skodelic kave. Napoleon je diktiliral svoje osnutke ob dveh ponoči

Vsak ustvarjajoči duh išče in tudi najde ure, v katerih najlaže dela in lahko najbolj zbere svoje misli. Zato se vsi veliki ustvarjalci dele tako rekoč v nočne in dnevne delavce. Mozart, Schubert in Flaubert so na primer najlaže delali zgodaj zjutraj. Noč so porabili za počitek in navdahnjenje. Drugi so spet lahko kaj velikega ustvarili samo ponoči, ker je tedaj njihov ustvarjajoči duh najbolj sill k sprostitvi. Napoleon je nekoč dejal, da je duševno najbolj len ob dveh popoldnih, dvanajst ur pozneje, torej ob dveh ponoči, pa ideje kar stresa na papir in ureja Evropo. Veliki francoski romani-pisec Honoré de Balzac (1799.—1850.) je včasih noč za nočjo pisal, italijanski skladatelj Giuseppe Tartini (1692. do 1770.) je pa često pripovedoval, da se mu njegove najlepše sonate porode v snu in jih napiše, potem ko se prebudi. Tudi to ustvarjanje v snu je tipično za velike umetnike.

Vsak veliki duh potrebuje svoj red. Njegova notranjost ga prisili, da si vsako uro, da celo vsako minuto dneva in noči razdeli tako, kakor prija njegovi ustvarjalni zmoglosti. Španski slikar Clodio je nekega krasnega majskega dne obiskal svojega prijatelja slikarja Greca. Našel ga je v zatemnjeni sobi, sedel je, ni delal, pa tudi spal ni, temveč je premišljeval. Prijatelju, ki ga je povabil na sprehod, je izjavil, da sončna svetloba moti njegovo notranjo luč.

Tudi veliki italijanski kipar, slikar in arhitekt Michelangelo (1475.—1564.) je večji del ustvarjal ponoči. Njegov učencen Vasari pripoveduje, da je delal včasih po cele noči pri svetlobi ene same sveče iz kozjega loja. Ko je nekoč prijel v dar dvanajst kil voščeni svete, je darilo odklonil, češ, da more delati edino pri svetli iz kozjega loja, ki daje belo svetlobo. Njegova soba je bila temna ko grob, je napisal o njem francoski pisatelj Romain Rolland. »Po sredini preproge si je nalikal smrti, ki poči na hrbtu krsto. Zivel je zelo ubožno in jedel skromno. Ponoči pa često ni mogel spati. Tedaj je vstal in delal z dietom. Iz lepenke si je naredil večadno, nanjo pa pritržil svečo, da mu je osvetljevala samo meter na okrog in je imel proste roke. Čim starejši je postal, bolj je ljubil samotje. Čutil je potrebo, da je delal tedaj, ko je ves Rim okrog njega spal...«

Nizozemski slikar Rembrandt (1606. do 1669.) je uporabljal za svoje slike mačilen odtenek slate barve, ki ga

dnevna svetloba nima. Rembrandt je ljubil svetlobo sveč. Njegove slike ne izžarevajo naravne svetlobe, s katero sonce osvetljuje predmete, se na njih lomi in jih poživlja s kontrasti, temveč nenaravno svetlobo, ki jo je ustvaril njegov umetniški duh.

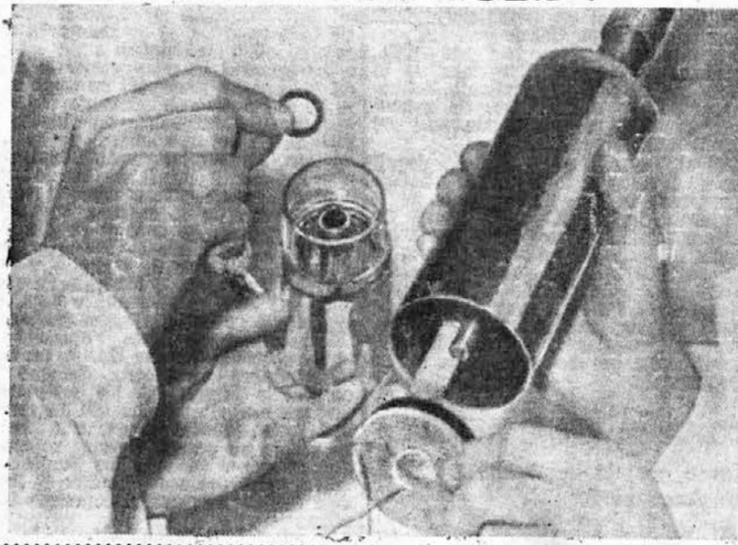
Veliki Napoleon Bonaparte je večino svojih načrtov in osnutkov naredil ponoči. Navadno je hodil spat okrog devetih, potem je pa vstal okrog dveh ponoči in diktiliral svojemu tajniku, ki je moral biti ob tej uri zmerom buden in pripravljen za delo. Navadno je Napoleon delal nekako do petih zjutraj, potem je za par ur zaspal, nato pa odjedel na prehod. Zgodovina piše o njem, da je včasih sedel v sedlu nič manj ko celih osemnajst ur, pa ni bil po ječi toliko utrujen, da ne bi še ponoči delal. Ob dveh ponoči je prav tako sprejel važne obiske, kakor popoldne. Celu ko je bil že na Sveti Heleni je pozno v noč bral.

Noč za nočjo je pisal Honoré de Balzac svoje največje delo »Človeška komedija«, ki obsega približno 40 zvezkov. Delo je prestavljeno skoraj v vse kulturne jezike. Balzac je navadno pisal v postelji, in sicer pri svetlobi štirih sveč. Njegovi sodobniki so pripovedovali, da je pisal včasih tudi po 18 ur, ne da bi se ganil od dela. Često po cele mesece ni odšel z doma in je venomer delal. Čez dan je zelo malo jedel, šele zvečer je použil precej obilno večerjo, potem je spal do ponoči, nato pa delal.

Francoski pesnik Francois Voltaire (1694.—1778.) je vsako noč popil po dvanajst ali še več skodelic kave medtem ko je delal. Često se mu je primerilo, da je v sanjah pesnil. Naslednje jutro je lahko skoraj dobesedno napisal pesem, ki se mu sanjala. Frederik Veliki je o Voltairju takole govedal: »Vse noči dela, da ga pa slednjice le ne bi premagal spanec, použije veliko kave.«

Angleški državnik Gladstone (1809. do 1898.) bi o sebi lahko dejal, da je tri tretjine svojega življenja preživel brez spanja. Še ko je bil mlad, je delal do enih ponoči, pozneje, ko je postal ministriški predsednik, mu je bil pa dan sploh prekiček in je zmerom delal še ponoči. Po navadi je moral na raznih sejah vztrajati do jutra. Bil je pa tako odlični govornik, da so se celo tisti, ki so spali, zbudili, ko je začel govoriti. Ko so mu na starost še tako opešale oči, da ni smel več brati in pisati, je pisal z zaprtimi očmi.

PERPETUUM MOBILE

Če črnici posnemajo Evropece

Neki črnški poglavar si je zadal nalogo, da bo v svoje kraljestvo vpe-ljal šege in navade Evropecev. Da bi sam dal dober zgled svojim podani-kom, se je oblekel po evropsko in sklenil, da bo odslej na sprehode la-hal na iskrem konju, kakor delajo ev-ropski vladarji. Ker se mu je pa zde-lo, da bi pri tem porabil preveč moči, si je dal izdelati velikanskega lesena-ga konja na kolesih, kakršne imajo pri nas otroci, in zapovedal svojim služabnikom, da ga vsako jutro vodijo na njem na sprehod.

Zanimivosti z vseh vetrov

V Siriji so odkrili razvaline starega gledališča, v katerem je imelo prostor 12.000 gledalcev, oder je bil dolg nič manj ko 120 metrov in visok šest metrov.

Pred okroglo 2000 leti so v Indiji poznali igro, ki zelo spominja na današnji šah.

Kit ima 12 do 18 centimetrov debelo kožo, ki je znotraj obložena s samo mastjo. Zato prav lahko zdrži vse živ-ljenje v ledenozmrli vodi.

Sipe v boju s sovražnikom izločijo velike množine temne tekočine in z njo zmedejo svojega napadalca, da zgreši smer. Poleg tega pa lahko po-stanejo tudi živorce, če jim to ko-risti.

Pave so najprej gojili Feničani, ti so jih prinesli v stari Egipt, šele od tod so pa prišli v Evropo.

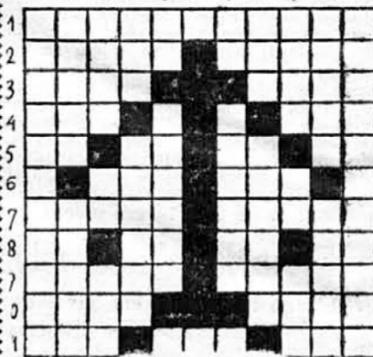
Po ugotovitvah nekega grškega raz-iskovalca je najstarejše glasbilo na svetu flavta.

Znanstveniki sodijo, da so ribe po-trebovale 5 milijonov let, da so se »naučile plavati«. Vsa ta dolga sto-letja so se namreč predniki današnjih rib samo plazili po sladkovodnem in morskem dnu.

UGANKE

Križanka

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

Vodoravno: 1. Važen otok v Salo-monski skupini. 2. Mogočen indijski vladar iz 16. stoletja; mesto v severni Italiji. 3. Nagel; osem (po latin.), začetek imena našega meseca, ki pa pri nas ni več osmi v letu). 4. Ime svetnika, ki ga upodabljajo z medve-dom, je pa tudi ime francoskega sklada-telja; japonski denar, stoti del je-na. 5. Pol ust; kratica pri imenih; pojdi! italijansko in franc.); zajec ju ima, zebra pa ne. 6. Zivljenje (po hebrejsko, nam je žensko ime po na-ši prvi materi); milost (po hebrejsko); zdaj je žensko ime). 7. Črke ga tvorijo; hud dež. 8. Nemška kratica za konjsko silo; vprašalica, tudi kemični znak in kitajska dolžinska me-ra; osebni zaimek; pritrilnica. 9. Sportnik; moško ime (iz gršč.). 10. Planet in prvina; del pohištva. 11. Industrijska rastlina; smuč (norv.); moško ime (vladarjev); prvo dvoje skupaj pomeni: od prejšnjega leta; zadnjih pet črk pomeni japonsko ve-lemesto.

Navpično: 1. Priimek in ime fran-coskega slikarja ekspresionista (1848. do 1903.). 2. Lepotičje, nakit; lepa vrtna cvetica. 3. Adamov sin; pesni-tev; isto kakor prvo pri 11. vodor. 4. Časovna enota; iz dragocene tkanine. 5. Ploščinska mera; lepe po-stave. 7. Kemični znak za baker; po-gost slovanski priimek, med drugim ruskega lirika in slikarja ter bolgar-skega pripovednika in pesnika. 8. Tuje moško ime; imeniten južni sa-dež. 9. Nič (po nemščem); kemični znak za lahko kovino; število. 10. Grški velikan, ki si je v boju s He-raklejem ob dotiku z zemljo pridobil vedno novih moči; Dostojevskega ro-man (nevrednež, bebec). 11. Italijan-ski skladatelj (1858.—1919., Bajaz-zo).

ZLOGOVNICA

Table with 22 rows and 3 columns for a word search puzzle.

Il professore Justi ha inventato do-po molti anni di lavoro un anello me-raviglioso di rare materie prime, con il quale ha costruito una specie di moto perpetuo. Questo anello è già di per se un discreto conduttore di elec-tricità. Se lo raffreddiamo nell'idroge-no liquido fino a -260 gradi, esso non offre più nessuna resistenza. Di fronte ad una temperatura così bassa — vicinissimo allo zero assoluto — esso perde infatti molta parte della sua proprietà e si sottomette alle leggi spe-ciali della natura.

Questo anello è posto in un cilindro di vetro, pieno di aria liquida, e viene poi ricoperto con un cilindro di ferro munito del magnete e dell'indotto. In-stando la corrente elettrica l'indotto provoca nell'anello una corrente circo-lare. In tal modo l'elettromagnete può sopportare addirittura 8 kw. Quando la corrente normale viene interrotta il magnete ritiene ancor sempre tutto il carico, poiché l'anello freddo è un con-duttore eccessivamente facile ed in es-so circola ora senza interruzione, una corrente della potenza di varie centi-naia di ampere. La corrente continuerà a circolare senza fermarsi e senza di-minuire d'intensità finché sarà man-tenuto, con l'idrogeno liquido, la ne-cessaria temperatura di -260 gradi.

Prescindendo dalla spinta iniziale dal di fuori, trattasi dunque, di vero moto perpetuo.

Professor Justi je po večletnem delu iznašel iz redkih prvih čudovit prstan, s katerim je sestavljen nekakšen perpetuum mobile. Ta prstan je sam po sebi zmeren prevodnik elektrike. Če ga pa v tekočem vodiku ohladimo do -260 stopinj, tedaj ne nudi nobenega upora več. Pri tako nizki toplini, ki se pribli-žuje mrazu v vesolstvu, namreč izgubi mnogo snovi svoje lastnosti in se pod-reja posebnim prirodnim zakonom.

Ta prstan položi v steklen valj, poln tekočega zraka, čezenj pa trdno po-vezo železen valj z magnetom in tu-ljavo. Ko vključi električni tok, vzbudi tuljava v prstanu krožni tok in elektro-magnet more nositi kar 8 kil. Ko pro-fesor redni tok prekine, magnet še vedno obrži vse breme, kajti mrzli prstan je čezmerno prevoden in v njem sedaj kroži brez prestanka tok jakosti več sto amperov. Tok bo krožil brez nehanja in upadka vse dotlej, dokler vzdržujemo s tekočim vodikom potrebno toplino — 260 stopinj.

Torej — razen začetne izpodbude od sunaj — dravi perpetuum mobile.

A, a, a, a, a, ba, biž, ča, dar, di, do, dra, dro, dro, duk, dvi, e, ga, go, go, god, haj, han, in, ist, ja, ja, ja, ka, bi, li, lo, lo, ma, me, mik, mur, na, ne, pril, ra, rad, re, sih, sre, stra, ta, tol, tre, u, u, vi, vne, vor.

Iz teh zlogov sestavi 22 besed teh pomenov: 1. Evropska severna deže-la; 2. kitajski veletok; 3. sporazum; 4. otok; 5. del pluga; 6. gorečnost; 7. rusko mesto; 8. drobne reči; 9. zver; 10. sebicež; 11. nezgoda; 12. srednjeevropsko gorovje; 13. nasprotno od napredovanja; 14. kis; 15. ob-lastvo; 16. muzika; 17. ropar; 18. ovijalka; 19. mesec; 20. kamela; 21. velika dežela; 22. hišna naprava.

Prve in tretje črke navzdol sestav-ljajo ljudski vremenski pregovor.

Rešitev ugank iz prejšnje številke

Križanka: Vodoravno po vrsti: 1. bleča, pečat, 2. ropar, orehi, 3. iti, Hela, ar, 4. ro-spodar, ta, 5. Askani, sin, 6. os, n. č. 7. srb, Bosance, 8. te, postrani, 9. ob, Aste, 10. 110. Pernu zvoki, 11. arlje, otrok. Čaroben lik: 1. mol, 2. mazec, 3. kozarec, 4. jarek, 5. ček.

Pajkova požrešnost

V požrešnosti se s pajkom ne more meriti prav nobena žival. Pajek požre namreč za zajtrk štirikrat, za kosilo devetkrat in za večerjo desetkrat toliko kolikor sam tehta.

Zoologi so to pajkovo nenasitnost ugotovili tako, da so več pajkov redili v ujetništvu in jih tehtali. Potem so ugotovili, da bi v primeri s pajkom moral pojesti človek nič manj ko za zajtrk celega pitanege vola, za kosilo dve kravi in kostruna, zvečer pa osem ovc, štiri prašiče in štiri ribe.

Kolikor denarja — toliko ugleda

V Amsterdamu še danes veliko da-jo na to, kako se kdo poroči. Seveda si pa ženin in nevesta lahko privo-ščita samo toliko svečanosti in uživanja le tolikšen ugled pri poroki, kolikor denarja imata.

Poročni par lahko že s tem pokaže svoje blagostanje, da gre skozi nai-večja in najbolj okrašena vrata na magistratu. Zato mora pa plačati kar 120 do 150 goldinarjev. Za 50 goldi-narjev imajo na magistratu urejena druga vrata, ki sicer niso tako sijaina kakor prva, vendar še zmerom dovoli lepa. Tisti, ki pa nimajo niti beliča, da bi si z njim utrl čim bolj svečano pot k poroki, na morajo skozi vrata, ki imajo za edini okras ščitnik proti dežju.

Novopečeni doktor je dobil poljub

V prejšnjih časih so imeli na vse-ničiških navado, da je novopečenega doktorja dekan njegove fakultete po-ljubil tedaj, ko mu je dal diploma. Na breslavski univerzi so imeli ta običaj še pred okroglo 60 leti.

Sončni mrk v 18. stoletju

Ko so leta 1777. zvezdoslovci napo-vedali sončni mrk, je neki zaskrblje-ni župan nekega severnonemškega me-steca izdal svojim meščanom nasled-nji razglas:

»Na povelje kraljeve vlade razgla-šam, da bo 18. t. m. mrknilo sonce. Prebivalcem našega mesta to zato v naprej povemo, da se ob pogledu na ta nebesni tuždež ne bodo prestrašili. Sončni mrk ne bo imel nobenih po-sledic in bo sam od sebe spet iz-ginil.«

Izumitelj vžigalnikov

Komaj so si Dunajčani leta 1831. opomogli od prvega presenečenja, ko so dobili prve cigare, že jih je čakalo novo. Pred dunajsko bolnišnico si je lepega dne postavil skromno proda-jalno neki Stefan Romer in prodajal razne drobnarije. Nekega dne je pa na vrata prodajalne izobesil tablico in na njej napravil reklamo za vžigalni-ke. Dunajčani sprva niso cenili pro-dajalčevega izuma, potem so si na zelene pločevinaste podolgovate škat-lice s čudnim zemaškom zmerom bolj utirale pot do njih.

Prvi vžigalnik je bil iz pločevine,

vseboval je pa majhno stekleničico z vnetljivo vsebino. Zgoraj se je ste-kleničica zoževala v ozek vrat, ki je gledal iz pločevinaste ovoja. Če si ob tem vratu podrgnil neko posebno palčico, se je, če je človek imel sre-čo, na robu stekleničke pokazal pla-menček.

Ti prvi vžigalniki so stali deset goldinarjev. Ker so jih Dunajčani vne-to kupovali, je njihov iznajditelj kmalu postal močno premožen mož.

STANOVITNI KOSITRNI VOJACEK

6. »To bi bila žena zame.« je pomislil, »toda kar nekam preveč odlična je in stanuje v gradu, jaz pa v škatli, kjer nas živi pet in dvanajst. To pač ni pravi kraj za-njo, toda skušal se bom seznaniti

7. Ko se je znočilo, so se zbrali vsi kositrni vojački v svoji škatli, ljudje so pa legli spat.

8. Zdaj so se jele igrache igrati igro »obisk je prišel in vojno«. Kositrni vojački so rožljali v škatli, ker bi tudi radi bili poleg, toda niso mogli dvigniti pokrova. Hre-

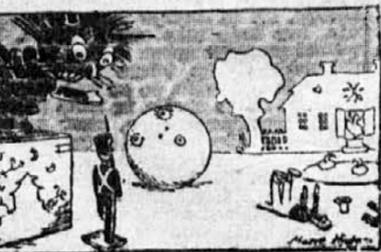
9. Stala je vzravnan na eni nogi in raztezala ročici.

10. Vojaček je bil pa prav tako trden na eni nogi. Niti za trenu-tek ni odmaknil oči od plesalke. Ko je udarila polnoč, se je na le-pem odprla tobačnica in iz nje je

z njo.« In legel je kakor je bil dolg in širok za neko tobačnico, stoječo na mizi, da je lahko po mili volji opazoval drobno, malo gospodično, ki je še zmerom stala na eni nogi, ne da bi padla.

stač se je prekopicval kakor za stavo in dleto ni hotelo zastajati za njim in se je po svoje zabavalo po mizi. Hrušč in trušč je bil tolik-šen, da se je zbudil tudi kanarček in jel prepevati, in sicer v stihih. Edina, ki se nista premaknila z mesta, sta bila plesalka in enonogi kositrni vojaček.

skočil majhen črn vražiček. V tej tobačnici namreč sploh ni bilo to-baka, temveč vražiček. In to je bilo tisto imenitno.

»Kositrni vojaček.« je dejal vra-žiček, »brzdaj svoje oči!«

Dalje prihodnjič.

ŽIVLJENJSKE RESNICE Z VSEH VETROV

Siromašen biti pomeni, da nimaš dovolj. Torej je lahko siromašen tudi bogatin.

Poštena neumnost je pač še zmerom več vredna kakor napačna modrost.

Mnogi ljudje ravnajo s svojo dobro vagojo kakor s prazno obleko. Nataknejo jo samo za praznične priložnosti.

Le tedaj si drzni vsakemu človeku v obraz povedati resnico, če jo sam preneseš.

Pogosto, kadar nam razum odpove, nam pokaže čustvo pravo pot.

Ljubezen je slepa, ljubosumnost vidi prikazni.

Predsodek je zmerom znamenje šibkosti.

Kdor sam sebe graja, upa na tihem, da mu bodo drugi ugovarjali.

Laž je orožje slabičev.

Upanje v hvaležnost je nehvaležnost.

Vedrost je počitek. Veselost pa hrepenenje po počitku.

Delati pomeni, izpolnjevati življenje z vsakdanjimi dolžnostmi.

Radosti so naša krila, žalost naše ostroge.

Besede sicer ne lomijo kosti, utegnejo pa zlomiti srce.

Molčanje utegne biti modro, pa tudi strahopetno.

Nihče nima toliko sovražnikov kakor resnica.

Ce že moraš rezati, izberi takoj oster nož: tana se bo lažje zacelila.

Modri je zmeren tudi pri dobrem.

NAŠ NAGRADNI NATECAJ

Kotiček za praktične gospodinje
Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Močnik s cvetačo

Deni v skledo 30 dkg enoljne moker ubij lajce. Mešaj z vilicami, da dobiš svačke. V kozič razbije žlico kakršne koli masčobe in praži na njej polovico svačkov tako dolgo, da lepo zarumene. Potem dodaj še ostale svačke in zalij z dvema litroma tople vode. Vse skupaj pustij vreti 15-20 minut. Posebej skuhaj majhno cvetačo, ki jo narežeš na drobne koščke. Kuhano odlij in jo stresi v močnik. Vse skupaj osoli, dodaj dva prečlanena paradiznika ali žlico paradiznikove meze in še malo prevri. Močnik je okusen in nasitljiv in bo vsakemu všeč.
M. V., Ljubljana

Dobri keksi za praznike

Iz pol kilograma enoljne moker, 4 dkg kakršne koli masčobe, dveh žlic medu, 8 dkg sladkorja, polovice pecilnega praška, malo mleka ali pa tudi kakšnega mlečnega nadomestka, naravnane limonine lupinice in vanilijevega praška zamesti testo. Razvaljaj ga za nožev rob, zreži na razne oblike in speci v vroči pečici. Keksi so zelo okusni in tudi času primerni.
S. N., Ljubljana

Nekaj praktičnega za na trg!

»Joi, kako je to praktično!« mi je rekla že marsikatera gospa na trgu. Kaj naj bi le to bilo in zakaj je tako praktično?

Na košaro za na trg sem prišla z močno vrvice prav lično torbico. Iz močnega blaga sem vrezala torbico, ki je 25 cm dolga in 15 cm visoka. Zapečim jo za gumbom, če pa imate zadržaj, jo pa še z večjim pridom lahko uporabite. V tej torbici imam spravljeno robc, denarnico, legitimacijo, ključ in podobno. Torbica pa ni praktična samo za to, da imam v njej spravljene razne drobnarije, pač pa tudi zato, ker varuje obleko, ki se tako rada drgne ob košarico.
A. S., Ljubljana

Za vsak prispevek, objavljen v »Kotičku za praktične gospodinje«, plačamo 10 lir. Znesek lahko dvignete takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na Uredništvo »Družinskega tednika«, Kotiček za praktične gospodinje, Ljubljana, Poštni predal 345.

Krvni pritisk raste do polnoči

Nekaj o zdravem spanju

Ljudska rečenica pravi, da je spanje pred polnočjo najbolj zdravo spanje in da največ zaleže. Nemški fiziolog Steckmann je šel na še dalje in je prišel do važnih odkritij v zvezi s spanjem. Predvsem priporoča, da bi

hodili spat s sončnim zahodom in vsajali o polnoči. Takšno spanje imenuje »naravno spanje«, zakaj ko souce zaide, se morajo vsa živa bitja odpočiti, in ko se poraja, se morajo zbuditi. V tej Steckmannovi trditvi je je mnogo resnice, čeprav ni prikladna za našo delovno in življenjsko razporeditev. Spanje pred polnočjo je velike važnosti za nas, kakor je ugotovil tudi nemški profesor Kretz, ki je raziskoval ritem krvnega obtoka pri zdravih in bolnih ljudeh in ugotovil marsikaj zanimivega.

Pri svojem raziskovanju je prof. Kretz dožgal, da boleznin srea in motnje krvnega obtoka povzročajo napade v določenih obdobjih. Nočna naduha, ki napada bolnika iznenada, v spanju se pojavi navadno okrog polnoči. Tudi nepomembnejši pojavi, kakor močno utripanje srca zjutraj, potem ko ostanemo, med oblačenjem ali umivanjem, spadajo v to vrsto napadov. To smo doživeli že skoraj vsi. Odrasli navadno po neprespani noči.

Vsak človek mora sam sebi izprašati vest. Do polnoči se počutimo utrujene, polteje pa nastopi nekaka zmrtna točka. Ko to prebrodimo, nam ni težko bedeti do jutra. Ta pojav je splošen, zato je tudi vzrok splošen, in sicer v vsakdanji življenjski črti, v času, ko se zaključuje dnevni ritem življenja.

Jako zanimivo je spremljati pritisk krvi in delovanje srca.

Eno in drugo se začne z vzhodom sonca okrog štirih zjutraj in doseže »popoldanski vrhunec« okrog dvanajste do štirinajste ure. Po kratkem odmoru se začne naglo vzpenjanje do drugega vrhunca. Najvišjo točko na doseže okrog polnoči. Po tem torej vidimo, da čas okrog polnoči terja največ krvi in da je tedaj njen pritisk najvišji. Potlej urno pada in doseže najnižjo točko ob treh zjutraj. Isti tok ima tudi poraba kisika.

Kakor torej vidimo, se začne dan našega telesa jako zgodaj. Njegovo delovanje rasle poslošno in zato naj s nikar ne čudijo tisti, ki puščajo svojemu temperamentu na izbiro, da se krvni obtok z njimi pošali. Zile so zjutraj ozke in ne morejo vršiti največjega napora, kar ga zmorejo. Če to od njih zahtevate, mora priti na pomoč srce, ki začne burno utripati.

To dejstvo opoznjuje, zakaj dosežajo športniki svoje najboljšie rezultate popoldne. Tedaj sta srce in ožilje na višku svojega delovanja. To tudi dokazuje, kako važna je jutrnja telovadba. Z njo poživite krvni obtok in pripravite telo na delo. Vsi, ki jim zjutraj jako utripa srce, naj v svoji jutrnji program uvedejo telovadbo, najbolje dihalne vaje.

Spanje igra važno vlogo v našem življenju. Zato ni dobro, da največji pritisk krvi, to se pravi čas, ko je poraba kisika največja, doživimo budni. Najbolje je, če ta čas prespimo. Spanje pred polnočjo ima tudi to prednost, ker smo tako menjanje obtoka krvi razdelili na 5 do 6 ur. Razen tega se kri ponoči nabira v pljučih in v nogah in ločate s tem, če ležite. Zbiranje krvi v posameznih delih telesa ima svoj namen, ker tako razbremeni delovanje srca, ki potrebuje odmor. Ta najpopolnejši stroj potrebuje vsaj eno uro počitka. Če varčujemo srce pred polnočjo, mu bo lažje zdržati »polnočni visok«, ko je njegovo delo najtežje. Zato naj velja pravilo: kdor bi rad dolgo živel, naj hodi spat pred polnočjo!

NEGA OBLAČIL

Snažite klobuke, obleke, čevlje in plašče o pravem času!

Ce vas je dež napral v vašem novem klobuku, se nikar ne ustrašite. Ni se izgubljen. Ce je klobučevinast, ga nalačite s tankim papirjem in s krajci obrnjenega navzgor sušite v topli sobi, nikakor pa ne pri peči. Ce je potrebno, lahko krajce klobuka znova polikate, v večini primerov je pa dovolj, če jih počekate z mehko ščetko. Veluraste klobuke osvežite tako, da jih držite nad paro in potlej očistite s prav mehko ščetko ali čisto platneno krpo. Z belih klobukov odstranite madeže z zmesjo magnezije in bencina. Madež namažite s to zmesjo in zdrgnite s staro zobno ščetko.

(Ti trije modeli so risani izrečno za »Družinski tednik« in niso bili še objavljeni.)
Za praznike bo prav prijetno doma, če boste imele domačo obleko, v kateri boste ljubke in kar je prav tako važno, toplo vam bo. Naši trije modeli domačih halj so za to ko nalašč. Prvo si lahko sešijete iz stare plesne obleke, drugi dve pa iz volnenga blaga, ki ga okrasite s svilno in pošitki.

Obleke in plašči

Predvsem je važno, da volnenih in tudi drugih oblek ne nosite dva dni zapovrstjo. Kdor menja obleke, jih varčuje. Ko obleko slečete, jo prezračite. Potlej jo obesite na obesalnik, in sicer tako, da visi lepo vzravnan kakor na telesu.

Mokre obleke sušite v topli sobi, ne pa blizu peči ali na soncu. Likajte jih šele popolnoma suhe. Z blatom oškropljene plašče in obleke najprej očistite, nato pa na lice polikajte z vlažno krpo.

Pletene obleke in volnene jopice bomo varčevali s tem, da nove prepričemo z istobarvno nitjo na komolcih. Če niti nimate, ker ste kupili jopico že narejeno, podšijte kos blaga na vsakega izmed komolcev.

Svetlikajoča se krila in obleke popravimo tako, da jih očistimo s ščetko, ovlazeno v teje tekočini: zmešajte 3 dele vode, en del salmijaka in en del bencina. V to tekočino lahko namočite tudi krpo in z njo zdrgnete svetlikajoča se mesta. Nato zlikajte z vlažno krpo.

Varčujte čevlje!

Preden prvič obujete čevlje, jim s smrkom zdrgnite podplate in namažite s firmozem nekajkrat zapovrstjo. Podplati tako ne bodo propuščali vlage, bodo mehkejši in bolj trežni ter ne bodo škripali. Razen tega je dobro, če že nove čevlje natrete z dobro kremo za čevlje. Čim mehkejšje je gornje usnje, tem finejšo ščetko morate uporabljati.

Brž ko čevlje sezujete, jih denite na kopito. Lakaste čevlje nagačite s papirjem. Ce so čevlji vlažni, jih nikakor ne smete sušiti blizu peči, ker postane usnje trdo in začne pokati. Ce so športni čevlji le otrdeli, jih pazljivo namažite z ricinovim oljem in kmalu se bo usnje spet zmehalo.

Predvsem pa pomnite: ni dovolj, da čevlje samo vsak dan očistite in namažete. Po nekaj mesecih se na koži nabere plast prahu, masčobe in blata; to plast je treba odstraniti s terpen-

tinovim oljem in šele potlej namazati s kremo.

Gumijasto obutev umivajte z mlačno vodo. Hranite jo na hladnem, preko poletja jo pa korenito namažite z glicerinom, da ne bo pokala. Čevljev iz irhovine (semit) ne smete čistiti vlačnih. Ko so suhi, jih očistite z žično ščetko ali z radirko. Madeže snažite z bencinom.

Rute in šal

Nikoli jih po uporabi ne zvijte, temveč razobesite v omaro, kjer naj bo na vratih pritrjena vrvca, nalašč za obešanje rut. Rute iz umetne svile perite v mlačni milnici. Ko boste splakovali, kanite v vodo malo kisa.

Volnene rute perite v vodi, ki ne sme biti toplejša od 35 stopinj. Za pisane rute rastopite v vodi do 25 gramov mila na 3 do 4 litre vode.

Krznno

Krznene ovratnike, čepice in plašče, v katerih vas je dež napral, ali se je na njih stalj snež, najprej dobro otresite, da izgine poslednja kaplja. Plašč najbolje iztepeta dve osebi. Krzno obesite in sušite na hladnem. Madeže odstranite s krzna na dva načina: krompirjevo moko segrejte in jo srednjotoplo posipajte po madežih. Ce je vse krzno umazano, posipajte kos za kosom. Po kratkem času iztepajte in očistite. Namesto krompirjeve moker lahko vzamete tudi otrobe. Drug pripomoček je kaša iz zaganja in bencina, s katero zdrgnete madeže. Bencin hitro izhlapi, zaganje boste pa iztepli in izščekali.

Rokavice

Ko slečete rokavice, jih takoj shranite. Nikoli ne pustite, da bi se prsti obrnili narobe. Ko kupujete rokavice, takoj vprašajte, kako se čistijo ali perejo. Barvaste rokavice iz tkanine se najbolje perejo v mlačni milnici, ki ste ji dodali malo kisa. Volnene rokavice perite prav tako kakor volnene obleke. Rokavice glač natakните na roko in jih zdrgnite s čopom vate, namočene v bencin, ali pa s tetraklorom.

Za spretno roko

Sama si sešij tople golenice!

Iz košarice za šivanje...

... bomo vzele škarje, nitko in šivanko, iz skrinje obrabljeno volneno krilo, jopico ali moške hlače ali pa morda celo nov kos blaga, ter si ukrojite — golenice; zakaj prišla je zima in z njo potreba po toplejši obutvi.

Tudi letos bomo zelo nosile golenice iz blaga, ki si jih bomo z nitko, šivanko, potrpljenjem in dobro voljo sešile čisto same. Iz hvaležnosti za pozornost in trud nam bodo vso zimo prijetno grele noge, nas varovale prehlada in pokrivala stare, že hudo na vidnih mestih pokrpane nogavice.

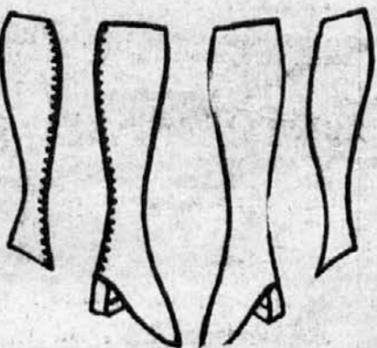
Po možnosti bomo izbrale ne preveč mečkavo blago in pazile pri krojenju, da bodo tekle vse nitke navzdol. Morda tiče kje raztrgane smučarske hlače: boljše dele porabimo za lice, a slabše in obrabljene dele za podlogo, ki jo krojimo za pol centimetra ožje. Da se lepše oprimejo noge, posebno če hočemo napraviti visoke, jih ukrojimo iz štirih delov. Kupimo dve primerni zadrgi. Pri krojenju pustimo 1 cm širok rob za šive; na zunanji stra-

nji, kjer bomo všile zadrgo, pa pustimo rob 2,5 cm, ker bomo šivale tako, da bosta zadrgi skriti pod robovi.

Vse sešite vrhnje dele in enako sešite dele podloge zlikamo po od-

jimo iz enojnega, dovolj trdnega blaga, to najbolj sitno delo odpade. Ko smo končno s tem povsem zadovoljne, jih skupno s podlogo še enkrat na lice prešijemo ob obeh straneh šivov, da bodo trdnješe. Sedaj jih pazljivo zarobimo spodaj, blago proti blagu, prišijemo zadrgi, tako da sta — kakor že rečeno — čimbolj skriti pod robovi, vendar pa tako, da se gladko odpirata in zapirata. Na obo prednja dela pritrdimo na roko 10 cm dolgo, 2 cm široko temno elastiko in ko je to gotovo, zarobimo zgoraj. Vrhnji deli so daljši od podloge, zato jih preprosto zapognemo in z gostim križnim vrbdom prišijemo na podlogo. Tudi tu s strojem prešijemo na lice, in sicer s takim robom, da v primeru, da so nam golenice zgoraj nekoliko preširoke, potegnemo skozi rob vrvice in jih s tem nevidno zožimo.

Golenice, za katere se dobij enoten krog v uredništvu (za ceno 1 lire), so prirejene za čevlje z visoko peto in so jako lične. Kroj si bo lahko vsaka sama po svoji nogi zožala ali razširila.

prtih šivih. Ko pazljivo spenjamo golenice na podlogo, tako da jih držimo zelo upognjene navznoter, jih večkrat pomerjamo. Če pa kro-

ŠAH

Urejuje A. Preinfalk

Aljehinova turnirska pot

1892.—1942.

Dr. Aljehin je pričel šahirati je kot dete in go mu je bilo dobrih petnajst let je bil že mojster in to ruski mojster, kar je bilo še več vredno, če pomislimo, da je bil šah tudi pred vojno v Rusiji na najvišji stopnji. Leta 1910. je začel nastopati na mednarodnih borbiših in jim je ostal zvest do današnjih dni.

Aljehinova turnirska pot je blesteča in sijajna tako po uspehih kakor tudi po izvrstnih igrah. Nismo v zadregi za briljantne partije, pretežka je le jabra. Odločili smo se za spodnji partiji. Prva je z ruskega šampionata, kipeča in divja, druga pa z njegovega zadnjega evropskega turnirja, dognana in ostra.

INDIJSKA IGRA

A. Aljehin—H. Löwentisch
Petrograd, marec 1912.

1. d4, e5. 2. d5, Sf6 (dandanes igra mo e5). 3. Sc3, d6. 4. e4, g6. 5. f4! (oster poseg v središče, črni zavrača e5). Sbd7. 6. Sf3, a6 (na Lg7 bi bel pritisnil z 7. e5, de5. 8. fe5, Sg4. 9. e6. Sde5. 10. Lb5+ itd.). 7. e5, de5. 8. fe5, Sg4. 9. e6, Sde5. 10. Lf4, Sx+f3+. (Ali Lg7. 11. De2! Sx+f3+. 12. g3, Sf6. 13. e4+ in 14. 0-0-0.) 11. g3 (11. Dxf3, fe6! 12. Dxg4, e5). Sf6. 12. Le4! fe6. (Bolj svitlo bi bilo Lg7 in na 13. e7+, Kxf7. 14. d6+, e6 itd.)

13. de6, Db6 (menja dam tudi ni zadovoljiva: Dxd1+, 14. Txd1, Lg7. 15. Le7, 0-0. 16. Lb6! itd.). 14. De2!, Dxb2? (kakor največkrat, je taka požrešnost pogubna, seveda jo bel ovzre z genialno kombinacijo, ki je vreden posnetek Andersenove nesmrtno partije s Kieserickim; previdnejše bi bilo: Lg7 z 0-0). 15. Sbs1! (ne pa bojazljivo 15. Kd2?, Sbs1. 16. Le5, Lh6+. 17. Kd3, Lxe6! 18. Lxe6, Td8+ s prednostjo), Dxa1+ (ab6. 16. Lxb5+. 17. Kd8, Df7. 18. Ld7, 18. Le5, Db4+. 19. c3, Dh4+. 20. Lg3 itd.).

16. Kf2, Dxb1 (Db2. 17. Sc7+, Kd8. 18. Td1+ in Sxa8 je tudi brezupno). 17. Sc7+, Kd8. 18. Dd2+, Ld7. 19. e4, e5 (Sx+d7. 20. Le6 z matom). 20. Se7+, Kf7. 21. d8d+, Txd8. 22. Dxd8+, Kf7. 23. Sxf8+, Kg7. 24. De7 mat. Bel je strahotno maščeval trdnjavi.

DAMSKI GAMBIT

Dr. Aljehin—B. Rabar
Monakovo, september 1942.

1. d4, Sf6. 2. c4, e6. 3. g3 (moderna katalonska igra, ki se je tudi na monakovskem turnirju imenito uveljavljala), d5. 4. Lg2, d6. 5. Da4+, Ld7 (črni se vzgleduje po Aljehinovi obrambi proti Jungeju; s Sbd7 pride črni laže do protigrle, vendar za ceno večje komplikiranosti, ki je pa proti Aljehinu tvegana, če ni igralec ravno levje srčnosti). 6. Dxc4, Le6 (čpa kupčija bi bila, če bi bel hotel menjati!).

7. Sf3, Ld5 (Aljehin je tu nadaljeval s Sbd7. 8. Sc3, Sd6. 9. Dd3, Lb4 itd., kar dela lepši vtis, kakor pa umetni manevri s tem lovcom). 8. Dd3, e5. 9. Sc3, Le6 (črni je res izvedel e5, toda lovec mora zgubiti še eno potezo). 10. 0-0, Sbd7. 11. Tfd1, e4. 12. Sxd4, Lxg2 (črni se je torej znebil zoprega lovca, toda bel je zato mnogo bolj razvit in pritiska dlasi na liniji d.). 13. Kxg2, Le7. 14. Df3, Db6. (Zee večkrat smo opazili, da v silnih obrambah izvira večina težav iz tega, da črni ne more najti primernege mesta za damo. Tudi v naši partiji se Rabarju nič bolje ne godi.)

15. Le3, 0-0. (Na Dxb2? bi dama začela: 16. Sc5 s grožnjama 17. Sc7+ in 17. Tdb1; poskusiti bi se pa dalo Da6 in na 17. Sdb5, Tc8. 18. Sxa7?, Te5!). 16. Sf5, Le5. 17. Sa4, Da5, 18. Sxc5, Sxc6 (dozdevno se je črni kar dobro izmazal, toda kakor je pri Aljehinu tolikokrat na vrsti, se izvije presenečenje čisto na drugi strani. Predstavljati si moremo, kako je potem s Aljehinom težko igrati, ker se moraš neprestano bati, da ne nasedeš na skrito mino).

19. Sxg7!, Kxg7 (črni nima izbire). 20. Ld4, Sc4 (Scd7 ovzre 21. Le3 s Txd7). 21. Dxc4, Df5 (da prepreči najhujše, se črni zateka v slabo končnico). 22. Dxf5, e5. 23. Tac1, Tfe8. 24. Te7 (to je močnejše kakor e3, ker je vedno treba stremeti za aktivno pozicijo, razen če bi se izgubljenu nasprotniku s tem tudi ne odprli preveliki izgledi na protigrlo). Txe2, 25. Txb7, Kg6. 26. Lxf6 (skakač mora proč, saj lahko postane na e4 preveč neprijeten), Kxf6. 27. Td6+.

Rabar se je tu morda malo zgodaj vdaj, pričakovati pa res ni imel kaj, kljub temu, da je v trdnjavski končnici; predvsem ima kmeta manj, a kmeta f5 in a7 sta šibka in ju lahko bel kmalu osvobi, n. pr.: Kg7. 28. Tdd7, Tf8. 29. Kf3, Te2. 30. a4 in b4 in dama kmeta hitro prodreta. To je spet ena izmed ohih partij, pri kateri poraženi sploh ne zagreši otipljive napače, pa vendar kar nekako mimo grede izgubi. To je samo dokaz, kake se že neznačne napake v otvoritvi utegnejo bridko maščevati. Včasih je kriv kar celotni obrambni sistem — kakor najbrže tu.

Če Vam je težko pri srcu in si želite malo razvedrila, sezite

»Družinski tednik«

VNOVEZARJE

LJUDEZENSKI ROMAN

Medtem ko je avto skoraj neslišno drsel po znani in pokrajini, se iz ravnine in plodnih polj povzpelo po ostrih ovinkih v hribovitje predele, je Janina molče opazovala svojo po polji sestro. Sedela je zleknjena v kot v sinji obleki iz šantunga in je bila videti kakor lepa podoba.

Ta vitka, izredno ljubka deklica je bila na prvi pogled res nedopovedljivo lepa, tiste sijajne lepote, ki jo težko prepreži. Imela je vitke noge z drobnimi gležnji in visokimi nartji, nežne, bele, lepo oblikovane roke in čvrst, snežno bel vrat. Bujni lasje so bili pšenično plavi, neugnani in lahno kodrasti. Pod belim čelom so nekoliko začudeno in z dolgočasno gledale v svet velike, sinje oči, ki skoraj nikoli niso izpremenile svojega izraza. Na rdečih, sočnih ustnicah ji je skoraj zmerom trepetal lahen nasmeh in razgaljal blesteče bele zobe.

Da, Janina je morala priznati, da je njena po polji sestra lepa ko boginja, lepša od nje. Vendar je tej lepi sliki manjkalo nečesa, globine in duha. Elina je do svoji materi pododvala poleg vse njene lepote tudi njene napake: počasnost mišljenja in komaj opazno omejenost, ki se je izražala posebno v njenih brezizraznih velikih očeh in polodprtih ustnicah, smehlajočih se tjavdan.

Kakor koli že, to mlado dekletce je bilo s svojo lepoto, ogromno doto in industrijsko močjo svojega očeta v tedanji francoski družbi imenitna ženitna partija. Elina tudi nikoli ni skrivala, kako rada bi se mlada poročila, zato se je Janina zelo začudeno vpraševala, kako to, da je tako izpremenila svoje mnenje o tako važnem problemu. Gotovo se je lepa Arletta potrudila, da bi ji izbrala kar se da imenitnega ženina s kar se da bleščim naslovom.

Zdaj so se pripeljali že skoraj do graščine. Avto je smuknil čez dvizni most, ki je ostal še iz starih časov skoraj takšen, kakor je bil tedaj. Nova graščakinja je namreč trdila, da je prav ta most najboljši dokaz plemstva de Bergerjevih, in ni dovolila, da bi ga prenaradili. Samo okrog železnih verig je dala zasaditi glicinije in vrtnice ovijalke, da bi podelila nekoliko romantike tej idilični sliki iz nekdanjih dni.

In res se je človeku zadelo, kakor da vstopa v zaklet grad speče Trnjulčice, tako bujno so cvetele drobne, rožnate vrtnice ovijalke in zavijale vhod v graščino v nežno rožnato kopreno.

Grad sam je bil nekoliko prenovljen, tako je bila nova tudi velika, prostrana terasa, vodeča iz salona naravnost na vrt. Ostali so pa še stari stolpi, stolpiči, oviti z vzpenjalikami, zelenim bršljanom in vijoličastimi glicinijami.

Ko sta izstopili iz avtomobila, je Elina prišla Janino pod roko in jo odpeljala naravnost v njeno sobico. Ta sobica je ležala v tretjem nadstropju in je gledala na severno stran. Sonce je le redkokdaj posvetilo vanjo, ker je metal senco nanjo velik, okrogel stolp, eden izmed starih graških stolpov, med katerimi so bili okoli. Bila bi celo nekoliko mračna, če se ne bi bila prav pod njenim oknom razbohotila velika vrtnica-ovijalka in izprožila svojih vejic in vrščikov celo v sobo, siloč na položeno pisalno mizico iz mehkega lesa.

Ta sobica je bila razen prostorov za služinčad najskromnejša v vsem gradu. Vendar se Janina nikoli ni pritoževala zastran nje, čeprav je bilo gospodu de Bergerju pogosto nekoliko nerodno, da stanuje njegova prva hči v tako zakotni izbi. Janina ga je pa vselej sama rešila iz zadrege, zatrjujoč, da je vsa navdušena za to izbi, ker je edina, ki v njej raste vrtnice. Resnica je bila, da se je Janina s sobico sprijaznila samo zaradi te vrtnice, sicer se ji je zdelo nekam otožna in mračna. Nikakor pa ni zamerala očetu, da je dodelil drugim gostom lepše in sončnejše sobe in da sta Elina in Gaston vse leto stanovala v razkošnih sobanah v prtilju.

»Uf,« je vzklila in zalučala svoj ročni kovček na posteljo, pregrnjeno z dragoceno preprogo iz časa Ludovika XV. Tako sem vesela, da sem tukaj!

»In zdaj,« je vzklila in jo vso objela s svojimi toplimi, rjavimi očmi, »mi pripoveduj, ljubica moja!«

»Hočejo me poročiti!« je spet vzklila Elina in se nakremžila.

»Saj to vendar ni takšna tragedija!« je odgovorila Janina, skušajoč jo potolažiti.

»Ti govoriš tako, ker ne veš... Poročila naj bi se z nekim inženirjem, ki ga sploh ne poznam, ki nima ne naslova, ne družabnega položaja, ne premoženja...«

Janina jo je presenečeno pogledala. »Kdo ti pa vendar vsiljuje takšnega moža?« je vzklila.

»Oče! Menda je zblaznel!« Janina se je oddahnila.

»Oh, če je samo oče...«

»Saj je tudi mama za to,« je ogorčeno vzklila Elina in obrnila lepo glavo k Janini.

»Tvoja mati?« se je začudila Janina. »Ona dovoli, da se poročiš s človekom, ki ga ne poznaš, ki nima naslova in družabnega položaja? Tega skratka ne morem verjeti! Zakaj vendar vse to?«

»Videti je, da tiči za tem neka trgovska kupčija, sama ne vem, kaj. Saj veš, da nimam pojma o takšnih stvarih... toda rekli so mi, da bo očetova tovarna kmalu na psu, če ne bomo sprejeli tega človeka v našo družino.«

»Očetova tovarna, ena najlepših na Francoskem?«

bom osvojila srce tega gospodiča, ki bo drevi prišel k nam na večerjo.«

Vsa prepadena je vzklila Janina: »Elina, neverjetne stvari mi praviš! Le kako bi mogla tvoja poroka s tem nepomembnim človekom rešiti našo družino poloma?«

Elina je izgubila potrpljenje; lepi obraz ji je zalila rdečica jeze. »Saj tudi jaz tega ne vem! Kako naj se znajdem v njihovih trgovskih računih? Oče in mati sta mi pridigala vse to dve uri in na koncu sem razumela še manj kakor v začetku. Od vsega sem doumela samo eno: grozi nam huda nevarnost, propadli bomo, če ne bomo ustregli temu človeku.«

»Lebe bi žrtvovali!« je vzklila Janina ogorčeno. »Zakaj? Zakaj?«

»No, vidiš,« je nekoliko pomirjeno odgovorila sestra, »tudi jaz sem se tako vpraševala. In še sem se vprašala: zakaj prav mene?«

In na vprašujoči pogled svoje sestre je nadaljevala: »Saj nisem jaz edino dekle v tej družini. In celo mlajša hči sem. Kadar je treba rešiti čast kakšne družine, pridejo najprej na vrsto prvorojenci...«

»Kaj?« je vzklila Janina in šinila kvišku. »To si rekla?«

»Zakaj se jezíš?« je hladnokrvno zahtevala Elina. »Menda vendar ne zahtevaš od mene, da bom pustila, naj store z menoj, kar hočejo, ne da bi se branila? Posebno zdaj, ko sem se odločila za nekaj tako idealnega...«

Janina se je vsa narsnila. »Prav, prav,« je suho dejala. »O tem mi boš pripovedovala pozneje... Zdaj mi povej rajši, kaj so ti na to odgovorili?«

»O, očeta ni bilo treba dolgo prepričevati... Vseeno je, katera izmed njegovih hčera mu pridobi izgubljeno bogastvo. Mama je bila bolj trmasta. Ni hotela še tebe vmešati v to zadevo. Rekla je, da ti s svojim značajem in svojo pravjo nikoli ne boš privolila v takšen predlog...«

»In prav je imela,« je vzklila Janina. »Ti, ljuba moja, si pač še zelo mlada in ne čutiš odgovornosti, ki si mi jo naložila s takšnim predlogom!«

»Zakaj?« je naivno vprašala Elina. »Zakaj naj bi se prav jaz odločila za ta korak?«

Tolikšna naivnost je razorožila resno Janino. Z drhtečimi prsti si je zvijala kodre, ki so ji silili v obraz; to je delala vselej, kadar je bila nemirna. In vendar se je skušala zbrati in je že nežneje in topleje zašepetala: »Res je! Ti nisi kriva, ljuba moja! Zdi se ti čisto naravno, da odložiš na moje rame to breme, saj sem jih do slej tako radevolje nosila. Niti spomnila se nisi, da bi mogla odbiti tvojo prošnjo, ker se nisi domislila, da gre za vse moje življenje, za moje usodo za moje osebnost, še več, za moje pravno čistost! Meni se zdi ta trgovska kupčija nesramna! Jaz sebe ne prodam!«

»Oh!« je vzklila Elina otožno »vse poroke so bolj ali manj trgovske kupčije. Navadno prinese nevesta v zakon lepoto, čistost in precejšno doto, ženin pa naslov, dober položaj v družbi in sposobnost, naložiti nevestino doto v procvitajoče podjetje.«

»Morda nekateri res tako delajo.« je resno odgovorila Janina. »Jaz si pa nisem nikoli svoje poroke tako zamisljala! Po mojem je odločitev za zakon in zakonskega druga tako važna, da smejo odločati samo pravni premisleki. In potem je še toliko drugih, zelo važnih problemov: pravilna razlika v letih, izobrazba, okolje, vera... Kakor praviš, sploh ničesar ne vemo o tem mladeniču, ki nama bi ga starši radi obeh!«

»To je vse skupaj neumnost, čisto tvoje mnenja sem!« je vzklila Elina zadovoljno.

»Že, že, toda mene ta neumnost pošteno skrbi,« je zamišljeno rekla Janina.

Previdno
Janez in Ančka sedita na klopi. Janez vzdihne: »Oh, Ančka!«

»No?«
»V vašem srcu berem kakor iz odprte knjige.«

»Potlej se pa, prosim, nikar tako vztrajno ne dotikajte platnic te knjige!«

Moč poznanstva
Mati: »Metka, večraj si dovolila, da te je ta tujec poljubil in danes že spet.«
Metka: »Toda, mama, danes mi vendar ni bil več tuj!«

Nadobudni sinko
Mamica: »Ali veš, kam pridejo otroci, ki ne nosijo svoje prihranke v hranilnik?«
»Vem,« pravi sinček, »v kino.«

Na sodišču
»Odkrito vam povem, gospod odvetnik, da se mi zdi za to razpravo nekoliko premladi.«
»Gospod predstojnik, saj še ne veste, kako dolgo bo proces trajal!«

Kaj je diplomat
Mali Jožek vpraša svojega očeta: »Oče, povej mi, kaj je diplomat?«
»Diplomat je mož,« pravi oče, »ki nikoli ne pozabi na šenin rojstni dan, pač pa na leto njenega rojstva.«

V trgovini
Kupec: »Ali ti čevlji iz krokodilje kože tudi res vodo držijo?«
»Seveda, dragi gospod, sicer bi imel krokodil zmerom vodo v trebuhi.«

In opazujoč sončno liso, ki se je poigravala na sosednjem stolpu in ki nikoli ni mogla doseči njene izbice z vrtnicami, je zamišljeno vprašala: »Povej mi, Elina, kdo je zagovarjal ta načrt, mama ali oče?«

Lepe sinje oči so skoraj brezizrazno strmele vanjo. In z glasom, ki je bil za čudo podoben njenemu, je odgovorila:

»Kako naj to vem? Če se ne motim, je bilo obema do tega, da se ta načrt uresniči.«

»Dobro, potem vem, kje sem. To pomeni, da ona zagovarja ta načrt!«

»Janina!« se je nenadno razburila plavalosa lepota. »Prepovedujem ti, da bi tako govorila o moji materi!«

»Prav imaš,« je spet vsa krotka odgovorila Janina. »Ni bilo prav! Priznaj mi, to se mi je tokrat prvič primerilo... Ne morem premagati ogorčenja, ko vidim, da stavijo na kocko tebe in tvojo bodočnost!«

»Ne moje!« je strastno vzklila Elina. »Ne morem tega tvegati! Rekla sem ti že, da imam svoj načrt...«

Lepe rjave oči so jo spet pogledale prizanesljivo in ljubče. Videti je bilo, da se Janina pač ne zna za res razjeziti.

»Sirotica, bila sem nekoliko nepotrpežljiva. No, povej mi zdaj, kakšen načrt imaš?«

»Moj načrt se imenuje Jean du Beauchamps! Grof je, bogat in športnik od nog do glave. Član je vseh najuglednejših klubov in njegova mati...«

V 24 URAH
barva, plitisa in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetločrna sušila, ovratnike, zaplestnice itd. Pere, suši, munga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in puh

tovarna JOS. REICH LJUBLJANA

»Toda, ali ga ljubiš?« jo je začudeno vprašala Janina.

»Pravim ti, da je popoln. Eleganten, bogat, svetovnjaški. In razen tega goji plemenske konje. Ena izmed njegovih kobil je dobila lani nagrado Diane...«

»Toda, ali ga ljubiš?« je Janina ponovila svoje vprašanje.

»Mislim, da ga obožujem,« je priznala Elina in zardela vse do plavil las.

Zdaj je nežen smehlaj ozaril Janin obrazek. Pobožala je svojo sestro po glavi in nežno dejala: »Potrudila se bom, da bom uredila to stvar, mala moja!«

»Ali res?« je razveseljeno vzklila Elina. »Torej se boš res ti žrtvovala namesto mene?«

»O, ne!« je vzklila Janina, toda Elina je že tekla po stopnicah in je ni več slišala.

VI
Življenje je tako čudno...
Janina je vzela iz kovčega obleko iz belega organdija, posejano z drobnimi sinjimi cvetlicami, podobnimi spominčicam. Oblačila se je hitro, toda previdno, brez kakršne koli pomoči. Vedela je, da je njen oče zelo strog glede točnosti, pa tudi glede elegancije. In vendar je menda mačeha vselej poskrbela, da njena pastorka ni imela nobene spletenje...

Še zmerom se je vpraševala, ali je mogoče, da bi bil družabni položaj njenega očeta tako omajen, da bi iskal izhoda v tako nemogoči poroki ene izmed svojih hčera. Ko si je pred zrcalom urejala lase, si pudrala rame

in si naposled zapel... okrog belega vratu čudovito smaragdno ogrlico, ki se je tako lepo podala k sinjim cvetlicam na obleki, je že skoraj pozabila na razgovor s sestro. Slika v zrcalu ji je bila všeč. Nasmehnila se je sama sebi, se hudomušno priklonila svoji podobi in odbrzela iz sobe.

Hitela je proti salonu, kjer so jo po navadi čakali njeni domači. Dobila je vsako leto nekaj poklonov, da je zrasla in postala lepša, oče in mačeha sta jo vselej poljubila na čelo. Gaston in Elina pa na lice. Nekaj minut so se pogovarjali o Juanu, babici in njenem življenju, potem je na pomenek hitro krenil na važnejše zadeve. Kmalu so vsi pozabili, da je že enajst mesecev niso videli, in se niti iz vlnudnosti niso več zanimali zanj. Bila je kakor nepotrebno pohištvo, ki se ga navadiš, ker ga vsak dan vidiš in bi ga takoj pozabil, če bi ga ne bilo več v sobi...

To pot je Elina nekoliko zmešala sprejem, ko se je sama pripeljala ponjo na železniško postajo. Vendar Janina še ni videla Gastona, svojega po polji brata, ki ga je imela od vse družine razen očeta najrajši. Ko je hitela po stopnicah, ga je zagledala, kako stoji ob znojju in si prižiga cigareto.

»Hej, Gaston!« je vzklila veselo. »O, Elina!« je odgovoril, ne da bi bil dvignil glavo.

»Saj ni Elina, norček!« se je zasmejala Janina.

Fantov bledični, ozki obraz, izrazitih, toda ne posebno lepih črt, je zardel.

»Oh, Janina! Nisem te pričakoval danes, zato sem zamenjal tvoj glas z Elininim... Tako podobno govorita. Pridi dol, da te poljubim!«

Takoj nato je dobila kratak in glase poljub, edini, ki ji je bil v tej hiši res pri srcu. Gaston je imel svojo po polji sestro skoraj rajši kakor svojo pravo sestro in Janina je to čutila. Tudi ona je imela rada Gastona, čeprav je vedela, da bi bil še vse bolj simpatičen, če bi imel skrbnejšo in boljšo vzgojo. Tako se je pa rad gizzdalinil in petelinil, kakor je to videl pri svojih tovariših...

Janina ga je hudomušno vrtela in ogledovala od vseh strani. Bil je nekoliko manjši kakor ona, toda precej čokot.

»Zrasel sicer nisi, toda pomožatil si se,« je na videz občudujoče dejala. »In zagorel si kakor kakšen star mornar!«

»Vsi smo tako zagoreli v Oxfordu,« je ponosno odgovoril Gaston.

»In kaj si še počel tam?« je vprašala Janina segavo.

»Imenitno sem se zabaval,« je priznal mladenič z otročjim ponosom.

»Menda te vendar ni oče s tem namenom poslal na vseučilišče?«

»Eh, se bo že sprijaznil z mojim življenjem,« je nekoliko v zadregi odgovoril mladenič. »Sin, kakor sem jaz, je ustvarjen za to...«

... da požene bogastvo svojega očeta po grlu!

»Beži no, Janina, saj dobro veš, da tega bogastva ni mogoče pojesti!«

»Glej no, Elina je bila pa malo prej drugačnih besed.«

»Ali si že govorila z njo?« jo je nekoliko začuden vprašal brat. »Veš, menda se je nekaj sprla z očetom...«

»Da, povedala mi je... Vidim, da ti je vse znano.«

»Tega ne morem reči. Vem samo, da pričakujejo tu nekega gospoda; njemu na čast so postavili vse v hiši na glavo. Vidiš, celo tvoje počitnice pri nas so prestavili. Zaradi njega si prišla mesec dni prej k nam, ali ne?«

»Da, toda pravim ti, da je bilo to čisto zaman!«

»Torej se tudi nočeš poročiti z njim? To pa ni prijetno! Špet se bo razbelsnela nevihta na našem mirnem družinskem nebu... Odkar se je si-

rotela Elina domislila, da je svojo dolžnost zvrnila nate, je nastopilo zatišje...«

Janina je začudeno dvignila obrvi. »Torej je tvoji materi le toliko do tega?«

»Menda že! Toda ona trdi, da to ni njena zamisel da zahteva to oče. Saj poznaš očeta! On pa trdi vselej tisto, kar hoče mama. Morda siromak niti ne sluti, da ga je mama pregovarjala...«

Janina ga je pokarala: »Gaston, kako pa govoriš o svojih starših!«

Vzklil je iskreno: »Saj to je resnica! Sama veš da ju imam rad, zelo rad oba, toda saj vendar nisem slep. Vidim ju, kakršna sta. Očeta je sama dobrotu, toda popustljiv je in lahkoveren. Mama je nenavadno lepa in pretkana, toda takšna navadna bitja, kakor sva midva, je ne morejo vselej razumeti. Zdi se, da je pobrala vso družinsko inteligenco in da je zato ni dovolj ostalo za njene otroke. In ne samo to, da je lepa in inteligentna; vsa gibčna je, prožnega duha, prebrisana in prikrita. Bila bi imenitna žena kakšnega diplomata, ali se ti ne zdi?«

Janina ga je poslušala in ga ljubče pomilovalno gledala. Dečko je bil še preveč prostodušen, da bi se zavedal, da s svojim opisom ni naredil materi posebnega poklona. Temkoten človek bi utegnil njegove besede celo drugače razumeti.

Res je bilo, da je bila lepa Arletta diplomat od nog do glave. Nobene stvari ni storila, ne da bi jo poprej od vseh strani pretelahtala in ugotovila, ali ji bo v korist ali ne. Nikoli ni povedala odkriti tistega, kar je o svojih bližnjih mislila, nikoli storila, kar so drugi pričakovali, in vselej je zvalila svoje bližnje, da so storili zanj isto tisto, kar je ona hotela.

»Povej mi vendar, Gaston,« je zamišljeno vprašala Janina, »kako se je mogla tvoja mati, tako stroga zastran družabnih manir in pri izbiri svojih znancev, odločiti, da da svojo hčer tako nepomembnemu človeku? Zdi se mi, da tiči tu neka skrivnost ali pa... kupčija.«

»Oho,« je vzklil važno Gaston, »zdaj si pa v črno zadela. Če bi le vedela, kaj vse počenjajo pri nas, da bi bilo temu mladem gospodiču kar najbolj všeč v naši hiši. Uredili so mu čedno stanovanje v paviljonu v parku.«

»Nemogoče! Tisto, ki ga sicer vselej urede za d'Amplierjeve?«

»Da. Vse to zato, da bi mu ne bilo treba stanovati v vasi kakor drugim inženirjem in da se zato ne bi tod počutil tujeja. Drevi bo prišel na večerjo...«

»Se to povrhu!« je vzklila začudeno. »Kolikor vem, doslej mama ni dovolila, da bi oče vabil svoje inženirje v našo hišo.«

»Toda če bi ga bila celo pripravljena sprejeti v svojo družino kot zeta, je to kapak nekaj drugega,« jo je naivno počul Gaston.

»Seveda! Gaston, toda ali res ne veš, zakaj vsa ta komedija? Menda ni mogoče, da se je očetovo bogastvo razblinilo in da smo se znašli na robu prepada? In če bi to tudi bilo res, kako bi nam mogel pomagati ta nepomembni inženir? Ne ne, tu mora tičati vmes še nekaj drugega...«

Gaston se je izprsil kakor mlad petelinček in jo važno pogledal.

»Hm, zdaj si že čisto blizu, ljuba sestra. Za tem nekaj tiči!«

»Nekaj, kar ti veš, Gaston!« je vzklila nestrpno Janina. Na dan z besedo!«

»No, poslušaj. Ujel sem nekaj stavkov med mano in očetom, ko sta mislila, da ju nihče ne sliši. Vrsta v njuno spalnico so bila priprta in slišal sem ju...«

Janina mu je požurala s prstom: »Ali si slišal, ali prisluškoval?«

Gaston se je nekoliko zmedel in opravičujoče se dejal:

»Hm... prvo in drugo. Toda če me boš oštevala, ti ne bom nič več povedal...«

Janina je pomirljivo zašepetala: »Le povej mi, dragi. Vedeti moram vse, če hočem braniti ubogo Elino. Torej, kaj si slišal?«

FUNOR

Iz današnjih dni

Mati: »Metka, pojdi v klet in poglej, ali steklenica za alkohol, na kateri je napis: 'Solna kislina', še stoji na svojem mestu?«
Metka: »Kaj pa je v steklenici?«
Mati: »Olje.«

Zadrega
»Številka pet in štirideset,« zakliče jetniški čuvaj v celico, »vaša žena želi govoriti z vami.«
»Katera?«
»Saj sem vam povedal, da vaša žena.«
»Toda katera? Saj veste, da sedim zaradi mnogoženstva.«

Nesporazum
»Z mojo hčerjo se torej hočete poročiti? S čim bosta pa živela?«
»Z doto moje žene.«
»Kaj pa hodite potem še za mojo hčerjo, če ste že poročeni!«

V šoli
Učitelj: »Naslednike Mohameda so imenovali Kalife. Povej mi, Janezek, kako se imenuje dežela, ki so ji vladali?«
Janezek: »Kalifornija.«

Sreča
»Torej si srečno poročen, Tone?«
»Drži! Moja žena je srečna in jaz sem poročen.«

Veliko zahteva
Janez se hoče poročiti. Gre v župnišče in pravi župniku: »Rad bi se poročil, prosim, če uredite vse potrebno.«
»Kako se pa pišete?«
Janez začudeno pogleda: »Gospod župnik, še tega ne veste, pa ste me pred tridesetimi leti krstili!«

Zdravo letovišče
Starejši zakonski par si ogleduje neko mesto za namenom, da bi se v njem nastanil čez počitnice. Žena je nekam boječa, zato vpraša mimoidočega gospoda, domačina, ali je mesto zdravo.

»In še kako,« odgovori domačin. »Ko sem prišel sem, nisem imel toliko moči, da bi se pokonci držal, skoraj nobenega lasu nisem imel na glavi, pa tudi hoditi nisem mogel.«

»Čudovito!« vzklone boječa gospa. »Kako dolgo ste pa že tukaj?«
»Od rojstva!« se odreže neznanec.

Strahotno
Gospod Koecur bere v dnevniku svojo osmrtnico. Ob misli, da njegovi prijatelji verjamejo, da je mrtev, ga oblije kurja polt. Stopi k telefonu in pokliče svojega najboljšega prijatelja.

»Halo, ali si ti, Jaka? Ali si bral mojo osmrtnico?«
»Da,« se oglasi Jaka. »Od kod pa govoriš?«

Pred nekim majhnim švicarskim mestom stoji deska z zanimivim svarištom za avtomobiliste:

»Če boste vozili počas, boste videli naše mesto. Če boste pa vozili hitro, boste videli našo ječo.«

(Dolge prihodnosti)

Skrivnost tetine dediščine

Detektivska povest * Napisal Herbert Adams

»Čemu, ko je bila hiša vendar že prodana?«
 »A zdaj ni več.«
 »Da, iztaknil sem nekega oskrbnika. Prikupen človek, poročen. Ogledal si je hišo s svojo ženo in je službo odklonil.«
 »Potlej morate najti kakega drugega.«
 »To ne bo lahko. Kakšno vsoto naj zahtevam za hišo, ko ste odklonili ponudbo Mr. Grosteina?«
 »Nobene. Če dobiš še kakšno ponudbo, mi, prosim, to sporočite.«
 »To je malo verjetno. Kakšne namene pa ima Miss Cowleyeva s hišo?«
 »O tem si še ni na jasnem. Vsekako do nadaljnjega ni več na prodaj. Morebitno prodajo bo vsekako povprašala vam. Če dovolite, vam bom zdaj za vaš trud z Mr. Feliksom Grosteinom izročil ček za deset gvinej. Če bi se hotel še dalje pogajati z nami, ga pošlite k meni.«
 »Na prodaj je nič koliko velikih peceni hiš. Nič več ne bomo slišali o njem.« je pesimistično odvrnil Turtle. Toda dogodki so pokazali, da se je motil.

11.

Nonna je bila vsa iz sebe, ko ji je Jimmie povedal, da bo morda postala lastnica velikanske hiše na Queens-Gatu. Najprej je malec začudeno vprašala, kaj bo počela z njo, ko ji je na razloži, da jo bo lahko izpremenila v stanovanjsko hišo z več stanovanji, je bila na vsi moč vneta zanj in je jela kovati načrte, kako bi jo mogla izpremeniti v svetlo in prijetno bivališče — načrte, ki bi bili prijetno presenetili vsakega arhitekta, zakaj nekaj tako običajnega, kakor je vprašanje stroškov, kajpak ni upoštevala.

Nonno je vsi prevzela misel, da bo mogla temno, staro hišo kako dolepšati.

»Tako sem vesela, da je nisi pustil Feliks Grosteinu,« je rekla. »Ne morem razumeti, da jo je hotel Enid prodati prej, preden smo našli zaklad. Kdaj boš privedel v hišo človeka, ki naj dalje raziskuje, Jimmie?«

»To bo jutri prvo, kar bom storil. Turtle ni mogel najti hišnika: vsak prosilec je zahteval plinsko napeljava centralno kurjavo in druge udobnosti. A jaz poznam nekoga, ki bo šel vsak dan tja. Kje naj začnemo naša raziskovanja?«

»V dnevi sobi — oh, to je čudovito! Pomagala mi bom — toda, Jimmie...«

»Kaj je, dušica?«

»Ali ne bi bilo dobro, odtrati s sten vse tiste grde tapete? Temne so in umazane in bodo morale lepega dne tako in tako izginiti. In polteji bomo lahko videli, ali ni pod njimi kaj skrito.«

»Pametna mala ženica! Morda so vrata skrivnega predala preplepljena. Odtrati tapete je kajpak boljše, kakor pa s sveterom luknvice vrtati. Če bomo res našli zaklad, ti bo Enid dolžna veliko hvalo.«

»Ne — tebi, Jimmie! Ti si dobil pismo stotnika Brudna in takoj izpregledal, kaj tiči za njim. Ali misliš, da bodo dragulji ali denar?«

»Oboje,« je smehljaje se zatrdil Jimmie. »Čele opeke iz čistega zlata in rubinovi, tako velikih kakor golobje lajce. Morda je pa zaklad tudi samo list papirja s skrivnim receptom stare dame za zdravljenje trganja!«

»Oh, Jimmie, teža še sam ne verjameš. Prižela se je k njemu in mu s prsti brodirala po laseh. Takrat je pozvonilo.

»Mislim, da bo to Enidin mali Phil,« je rekel Jimmie.

»Odsel je k vrtnim vratom. In res je stal pred njimi, kakor je pričakoval, veliki Skot.«

»Kar naprej, predstavil vas bom svoji ženi. Silno je že radovedna, kaj bo slišala o golfki izkaznici. Ona je namreč tista, ki o je našla. Upam, da ste dobro igrali?«

»Tako, srednje,« je odvrnil Phil.

»Potreboval sem tri udarce za deseto luknjo.«

»Torej ni nikarkšen blagoslov, biti golfki prvak,« je vzkljnil Jimmie. »Takšen mož je na polji domov zmerom nesrečen, ker je ta ali oni udarec slabo nameril, medtem ko se nerodno veseli redkih posrečenih zamerov.«

Nonna je z zanimanjem opazovala moža, ki ga je želela spraviti z njegovim bivšim dekletom. Uznal ji je na prvi pogled. Njegova veličnost jo je malec zaskrbelo, ko je sedel na enega izmed maicnih vrtnih stolčkov, ki je

zaškripal v vseh sklepih in se zašibil, a je le vzdrljal.

Jimmie je segel po steklenici whiskyja. »Povejte, kadar bo dovolj,« je zamrmral in točil pozivljajočo pijačo v visoki kozarec.

»Jaz sem prav za prav abstinent,« je rekel Phil. Ko je Jimmie takoj nato jeniati točiti, je brž pristavil: »Še ne, še ne! Rad imam, da pijača po čem diši. Če sem rekel, da sem skoraj abstinent, sem s tem mislil samo, da ne pijem ne rdečepobarvanih vin ne sleparskih cocktailov, ki diše po kemičnem laboratoriju. Z dobrim whiskyem je pa druga.«

»Ali ste kaj izvedeli o golfski izkaznici?« je vprašala Nonna.

»Oh, vse!« je odvrnil. »Veste, naročil sem svojemu prijatelju, naj naplete igro v četvero. Človek vselej več izve, če ljudje drug z drugim kramljajo, in lahko zadaja vprašanja, ne da bi se zdel sumljiv.« Korošnik je srknil pijačo za abstinente, potlej pa nadaljeval: »Ime moža, čigar izkaznico ste našli, je Feliks Grostein.«

»Feliks Grostein!« je ponovila Nonna in Jimmie je dodal: »Draguljar iz Hatton-Gardena.«

»Ali ga poznate?« je presenečeno vprašal Phil.

»Ne, a toliko da ni kupil hiše,« je odvrnil Jimmie. »Toda zavrnil smo njegovo ponudbo.«

»Potlej je naša najdba čisto brez vrednosti,« je rekla Nonna vidno razočarana. »Gotovo si je Grostein ogledal hišo, preden jo je hotel kupiti, in pri tem očitno izgubil golfsko izkaznico. To se lahko vsakomur zgodi.«

»Zdi se, da gre res za čisto nepomembno naključje,« je rekel Jimmie. »Med Gregoryjem Brudnom, iskalcem zaklada, in med Feliksom Grosteinom, draguljarjem, bržčas res ni bilo medsebojnih stikov — čeprav je nenavadno, da je hotel tako iznenada kupiti hišo. Kakšen človek je to?«

»Na glasu je precej peličnega moža,« je posebno priljubljen,« je odvrnil Mackenzie. »Pri igranju golfa zmerom popeva. To drugim ne ugaia. Kadar dobiva, poveva »Poročno koruščico« ali kaj podobnega. Če izubizila, vam postreže s »Pomorščakovim grobom« in to je še slabše.«

»Kaj je prepeval, ko je zadel luknjo na prvi mah?« je hotel vedeti Jimmie.

»Teža ne vem, a vaša diagnoza tega primera je bila pravilna. Bil je tako razburjen, da je pri naslednji luknji dvakrat s palico mimo udaril. Potlej je nehal igrati. V splošnem je slab igralec. Vsi so vedeli o tem dogodku. Bila je zadnja igra. Tekme se vrše zmerom prvo soboto vsakega meseca.«

»S tem je naša teorija spet ovržena,« je rekel Jimmie. »Prvo soboto tega meseca so našli ubogega Brudna umorjenega. Feliks Grostein rotovo ni imel opravka s tem, zakaj po takšnem dogodku vendar ne more iti na izrišče in zadeti z enim udarcem v luknjo!«

»Ali Mr. Grostein kdaj igra golf z lady Carrindoryjevo?« je vprašala Nonna.

»Teža ne vem. Ali poznate lady Carrindoryjevo?«

»Njeno ime ali bolje, njen naslov je napisan na hrbtni strani golfske izkaznice,« je odgovoril Jimmie.

»Sele pred kratkim je zavarovala svoje dragulje pri nas za pideset tisoč funtov,« je pripovedoval Phil.

»Morda kupuje pri Grosteinu. Njeni diamanti so znameniti.«

»Vse se zdi zelo razumljivo,« je rekel Jimmie. »A vendar tavamo kljub temu še dalje v popolni temi! Zakaj je Bruden mislil, da je v hiši na Queens-Gatu skrival zaklad? Zakaj so ga tam umorili? Mislim, da moramo Feliksa Grosteina čisto izvzeti.«

A ni bilo tako lahko, izbiti si Feliksa Grosteina iz glave. Naši trije znanci so dolgo sedeli na verandji in obravnavali zadevo z vseh strani. Bil je toplec večer in prijetno je bilo sedeti v ljubkem vrtičku, ki je tako samotno ležal sredi velenjstva. Razgovor je kmalu običal. Nonnini podjetni možgani so vneto premišljevali, kako bi spravili Enido Cowleyevo z njenim velikim oboževalcem, Jimmie se je trudil, da bi odkril zvezo med bogat-

im draguljarjem s Hatton-Gardena in siromanišnim Brudnom. Phil je kadil svojo pipo in je kdaj pa kdaj izpregovoril kako besedo. Ni bil bogve kako zgovoren človek, temveč eden tiste mirne, prikupne vrste ljudi, ki jih človek rad vidi okoli sebe. Bilo je skoraj polnoči, ko je odšel.

Mož, ki ga je bil Jimmie najel za iskanje zaklada v hiši na Queens-Gatu (kakor je to imenovala Nonna), je bil neki star tesar. Heywood po imenu. Jimmie ga je poznal že več let in mu je popolnoma zaupal. Nameraval se je drugo jutro sestati z njim v hiši na Queens-Gatu.

Hiša je bila videti v jasnem jutrnjem svitu še bolj neprijetna. Od zadnjega Jimmievega obiska se ni očitno še nihče ničesar dotaknil. Heywoodu je z nekaj stavki pojasnil, da utegnejo biti v poslopju skriti dragulji ali tudi samo listine in da je treba zato vse načrtno preiskati. Najprej bi bilo pač najprikladnejše, strgati tapete s sten.

»Jaz pa nisem takih misli,« je rekel Heywood. »Če je imela stara dama tukaj res skrite kake dragotine, jih je hotela bržčas kdaj pa kdaj pogledati. Zato ne bi bila nalepila tapete čez skrivališče. Razen tega ne bi mogel sam odtrati tapet z visokih sten. Zato bi bili potrebni trije možje z odri in lestvami, a vi prav gotovo ne bi hoteli, da bi toliko ljudi vohljalo tokrog. Po mojem so stari kamini najboljša skrivališča. Morda bo še najboljši učinkovito, da me pustite nekaj dni po mili volji brskati okrog. Preiskal bom kamine in druge skrite kotičke. Če nič ne najdem,

DARMOL
najboljše odvajalno sredstvo

vam se zmerom ostane časa, da odstranite tapete.«

»Prav imate,« je odvrnil Jimmie. »Začnite, kjer hočete, in če kaj najdete, vam najdenina ne bo ušla.«

Sprevidel je, da ne bi mogel en sam mož odstraniti tapet s skoraj pet metrov visokih sten. Razen tega ni bilo verjetno, da bi bilo skrivališče višje, kakor je mogla doseči stara dama. In v resnici tudi nobena luknja ni bila zvrtna višje kakor en meter od tal.

S Heywoodom je obšel hišo in mu predlagal to in ono. Res ni bilo napak, najprej preiskati kamine. Mnogi izmed njih so imeli težje rezljane lesene opazje. Nekateri izmed njih so bili dragoceni, drugi nerodni in grdi. Še enkrat je tesarja posvaril, naj se loti dela res previdno, da ne bo ničesar poškodoval.

»Če si bo hotel kdo ogledati hišo, doženite, kdo je in od kod prihaja. Ne puščajte noter nikogar, ki ne predloži dovoljenja tvrdke Turtle & Turtle, in tudi tedaj vprašajte za ime. Turtle sicer ne bi smel nikogar več poslati sem, a morda bo kljub temu to storil,« je rekel Heywoodu, preden je zapustil hišo.

»Ze prav,« je odvrnil stavec. »Če kdo pride, mu bom kakor foksterier ostal za petami in povsod lazil za njim!«

Jimmie je prišel v svojo pisarno nekoliko pozneje kakor običajno.

»Neki Mr. Crostein vas čaka in želi z vami govoriti.« S temi besedami je

je pozdravil njegov pisar, Jimmie ni bil preveč presenečen, da ga je poiskal mož, ki je hotel tako iznenada in tako hitro kupiti zapuščeno in pozabljeno hišo. Vesel je bil, da ga bo spoznal.

Feliks Grostein je bil komaj srednjevelike postave, gladko obrtega, mesnatega obraza, na prsih mu je visela težka zlata verižica z uro in na vsaki roki mu je blestel velik diamant. Bil je elegantno obločen, njegov cilindar se je svetil. Nedvomno je bil Feliks Grostein premožen mož. Razkoračen je stal in je naredil vsaj odločnega moža.

»Prišel sem zastran hiše na Queens-Gatu,« je rekel brez ovinkov. »Turtle mi je dal vaš naslov. Rekel je, da je ne marate prodati. Ali to drži?«

»Da,« je odvrnil Jimmie.

»Mislite pač, da boste tako lahko navili ceno. A to pri meni ne uže.«

»In bili ste tako prijazni in me obiskali, da bi mi to povedali?« je smehljaje se odgovoril Jimmie. Grostein je zastrmel vani, kakor da bi bilo njegovo nadaljnje zadržanje odvisno od uspeha te preizkušnje.

»Slišite, mladi mož,« je začel s preudarnim glasom in vtaknil obe roki v hlačne žepne. »Ponudil sem vam prvečeno vsoto za hišo in zelo nespametno je, če jo odbijete. Če bi bila vaša last, ne bi izubizljal besed o tem. A kakor slišim, je last mlade dame, ki ne živi v bogve kako dobrih razmerah. Zato prevzemate veliko odgovornost, če vplivate na mlado damo, da zavrne edino ponudbo, ki jo je in ki jo bo kdaj prejela. Zelo veliko odgovornost!«

»V tem imate nedvomno prav,« je odvrnil Jimmie, kakor da bi tehtal kupčijo z druge strani. »Zakaj hočete kupiti hišo?«

»To vam prav za prav ni nič mar,« je odvrnil nekam zviška draguljar. »A vendar vam bom povedal. Rad bi peceni kupil veliko hišo. Tisoč funtov je zato več ko dovolj. A Turtle jo je navil na petnaest sto in to je moja zadnja beseda. Bedak ste, če odbijete mojo ponudbo in kršite svojo dolžnost nasproti svoji klientki. To mi je rekel tudi Turtle in ta bo že vedel.«

»Obžalujem, da sem si zapravil Turtleovo dobro mnenje,« je mirno odvrnil Jimmie. »Bržčas veste, da se je v tej hiši zgodil umor?«

»Čeprav se utegne še tako nenavadno slišati, a prav to me je spravilo na misel, da bi jo kupil.«

»Kako to mislite?«

»Mislim, da me je Turtle pred kakimi šestimi tedni opozoril na to hišo. Ogledal sem si jo, a bila je v tako strahotnem stanju, da sem opustil misel na nakup. Potlej sem lepega dnebral o umoru. Tedaj sem vedel, da je bom lahko dobil skoraj zastoni — tako rekoč za piškav oreh.«

»Mi pa nismo špeceristi,« je odvrnil Jimmie.

»Samo jako mladi ali jako nesnametni ljudje se šalijo pri kupniških pogajanjih,« mu je zabrusil Grostein. »Hiša ni nič vredna — nihče vam ne bo dal zanj več kakor laz. Ponudil sem petnaest sto funtov. Vzel je roko iz žepa in podkrepil vsako svojih besed z gibi, ob katerih so se bliskali njegovi diamanti.«

»Sodim, da ste si jo še enkrat ogledali?« je vprašal Jimmie.

»Ne, ker se je zelo dobro spomnjam.«

Jimmie ga je zamišljeno pogledal, kakor da bi pretehtaval ponudbo, a premišljeval je le, ali mož laže. Njegovo vedenje mu ni ugaialo. Kako je mogel golfsko izkaznico, ki jo je bil uporabil v začetku meseca, izgubiti v hiši, če je ni prestopil že šest tednov? Tudi Turtle je trdil, da že več mesecev ni imel nihče v rokah ključa razen Brudna!

»Če že šest tednov niste bili v hiši, kako potlej veste, ali nismo kaj storili, kar je še znižalo nieno vrednosti?«

»Teža niste mogli storiti, ker je bila že tedaj v tako slabem stanju, kakor si je le moči misliti,« je odvrnil Grostein, ki si je očitno domišljal, da je zelo spretno odgovoril na vprašanje.

»Podprtilični prostorji so temni; ali bi mogli to napako kako popraviti?« je vprašal Jimmie.

Grostein ga je predirljivo pogledal. Jimmie je čutil, da mu to besedičenje ni po godu.

»Nisem bil v podprtiličju, kar je seveda nespametno. A za popravila sem tako in tako namenil nekaj sto funtov.«

Torej ni bil v podprtiličju — in tam je bila Nonna našla izkaznico!

»Preikone ste poslali tja kakega stavbenika?«

»Nikogar nisem poslal tja,« se je glasil nestrpnj odgovor. »Vem, da ponujam preveč, a vztrajam na svoji ponudbi.«

»In mi vztrajamo na tem, da jo zavračamo.«

»Ali jo torej res hočete zavrniti?«

»Da.«

»Ali se zavedate svoje odgovornosti?«

»Mislite si, da se.«

Feliks Grostein je Jimmija jezno pogledal, a to mladega moža očitno ni prav nič ganilo.

»Plačam vam šestnaest sto,« je zdajci vzkrikel. »A sprejmite takoj ali jo pa odklonite.«

»Odklanjam,« je odvrnil Jimmie.

»Znoreli ste!« je kričnil Grostein, stopil za korak naprej in zgrabil svoj svetli klubok, ki ga je bil položil na mizo. Obrnil se je proti vratom, a se je iznenada spet obrnil. »Če kupim hišo, bom potreboval odvetnika. Zastopate lahko tudi mene, čeprav ste zastopnik lastnice. Zastran honoraria se ne bova prepirala.«

»Zelo ste ljubezni, Mr. Grostein, a ker nisem pooblaščen, žal ne morem zastopati ne vas ne Miss Cowleyeve v tej zadevi.«

Draguljar ga je spet predirljivo pogledal, kakor da bi poskušal odkriti šibke točke njegove obrambe. Potlej je rekel počasi in s poudarkom:

»Plačal vam bom za hišo dva tisoč funtov, dva — tisoč — funtov.«

»Hvala vam, Mr. Grostein, a očitno vam Turtle ni prav sporočil mojih besed. Hiša sploh ni — več — na prodaj.«

Jimmie je zadnje besede izgovoril prav tako počasi in s poudarkom kakor Mr. Grostein svoje. Grostein je za trenutek zastrmel vani, potlej si je lezen povezal klubok na glavo, zdrlj iz sebe in zaloputnil vrata za seboj.

12.

Zvečer istega dne je Jimmie na poti domov za trenutek pogledal v hišo na Queens-Gatu, da bi videl, kako Heywood napreduje. Možak je bil snel neki kaminski napušč in ga spet vzdrljal. To ni bilo majhno delo za enega samega človeka. A bilo je brez uspeha. Toda na koncu koncev ga tudi nihče ni tako hitro pričakoval.

Bil je prijetno presenečen, ko je našel Nonno v družbi Enide Cowleyeve. Obe mladi dami sta se čisto resno pogovarjali o popravilih, ki bi jih izvedli v hiši na Queens-Gatu, če bi tam uredili stanovanja. Pripovedovali sta mu, kaj nameravata storiti, in Nonna mu je povedala, da si bosta z Enido delili hišo in zatorei tudi vse dohodke in izdatke.

»Ze prav,« je odvrnil Jimmie. »A pri svojih proračunih ne pozabita, da bo hiša vajina last samo še pet in dvajset let in da vama mora v tem času povrniti vse stroške in vreči tudi nekaj dobička.«

»Britanski sistem zemljiške najemščine se mi zdi zelo nepravičen,« je rekla Enid, »in ne vidim, zakaj naj bi po poteku določene dobe vse skupaj zapadajo lastniku zemljišča.«

»Kupčija je kuničja,« je odvrnil Jimmie. »Lastnik dā v zakup zemljišče za devet in devetdeset let za pet funtov, pod pogojem, da bo po preteku te dobe prešlo z vsemi posledaji njegovo last. Ljudje porosto zelo malo plačajo, ker traja zakup le še kratak čas, in potlej se pritožujejo, da morajo iti. To je nespametno, ali ne?«

»Ali bi nam stari zemljiški lastnik vzeti hišo z vsemi ličnimi, novimi kopalnicami, ljubkimj okni in vsemi drugimi rečmi ki jih bomo zgradili, in nam ne bi za to prav nič plačal?« je vprašala Nonna.

»Seveda bi to storil,« je odvrnil Jimmie. »Zato ne boš vseh teh prenovitev izvedla za to, da mu boš naredila veselje, temveč ker misliš, da bo imela kaj od tega, ko bo hiša še tvoja. Zato za takšne reči ne smeš izdati več, kakor ti utegnejo povrniti.«

(Dalje prihodnjih)

SAMO 2 SEKUNDI

NAPISAL TED. O. SIEKEN

Bogat, baido bogat bi bil...
 A bil sem preiznadjljiv.
 »Da, vem, — to zveni paradokсно, a je resnično. Škoda...«

V svojih rokah sem imel vromenje — bisere. Crne, čudovito lepe bisere; z lastno roko sem jih bil nabral, tako rekoč izrgal morskemu dnu... Vsak lovec na bisere vam bo pripovedoval o lagunah, kjer lahko prepen polapljač zbira zaklade. In to sem bil storil.

Ko sem se potem s svojim napol preperelim čolnom in s svojim srečnim bremenom vrnil v Surch-Bede-yahm, so mi takoj ponudili devetdeset tisočakov zanje... Vedel sem pa, da bom lahko v Parizu ali v Londonu dobil najmanj še polovice toliko — in tako sem se bil odločil, da bom obšel uvozne in izvozne carine in se skozi divjino vrnil v civilizacijo.

Tedaj — ironično naključje — ko nisem bil niti še celo uro na kopnem, sem v pristanišju srečal svojega starega prijatelja iz šolskih let, Petra Röstlerja... Na koncu sveta — moj stari tovariš...
 Dvajset let se nisva videla. Izpremenil se je bil. Podrei je bil vesel,

močan, živahen — zdaj je bil star, siv in strl...
 »Veš,« je rekel, »samo eno upanje imam še, samo eno hrepenenje... da bi bil spet doma... Človek božji, vsega tega sem že do grla sit; to življenje ni zame... Poskušal sem... vse sem poskušal, toda... no, saj je vseeno. Vrnem se...«

Smehljaj se je zablskal v njegovih utrujenih očeh, trdi, cinični izraz se je omilil.

»Doma... tam bo odslej ves moj svet! Lotta... spominjaš se še moje žene? In malec... zdaj ne bo več majhna, ko se vrnem. Prijatelj moi, ti dve me ljubita — obe... Kljub vsemu, Ti si tega sploh ne moreš predstavljati, saj nimaš nikogar...«

Ne, nikogar nisem imel... tam... že prav...
 Pogledal sem prijatelja. Njegova usta so bila toga, oči so strmele — kakor da bi hotel zrabiti veliko, daljno srečo, da bi se odklenil te čvrste vere v edino, kar je še bilo zanj na svetu.

»Ni se mi posrečilo... Pogledal me je s svojim napol srečnim, napol mučnim smehljajem... Človek pade, se spet pobere... in spet pade... izgubljen sem in — kljub temu se vračam. Onidve... Onidve me vendar ljubita...«

Da, ljubili sta ga, tega Petra... Za trenutek me je obšel hlad, tu obutek; in mene, kdo me ljubita? Ah, kaj... imel sem bil svoji denar... In skupaj sva odšla domov.

Človeka lahko poblazni — ta divjina. Pet dni sva si krčila pot skoze pragozd; pet dni sva se s težavo prebijala dalje v zgočem soncu, v vlažni, tropski vročini, in pet noči sva izžpana ležala h kratkemu nemirnemu počitku.

In potlej dalje... zmerom dalje. Zmerom močje, čuječno.

Ta hromeča vročina...
 Govorila sva — ob hladnih večerih, poleg maleca taboriščnega ognja — o tem, kaj bova vse storila... on s svojim domom, jaz s svojim denarjem...
 Pripovedoval mi je tudi, kaj bi storil, če bi imel moji denar... In pogledal se je samo, kadar je tako govoril. Bil sem bogat, hudo bogat... In mislil sem si: Ah da, če bi imel moje bisere... Mislil sem, da bi pač rad storil vse, vse, da bi imel toliko denarja. Seveda, česa vsega ta Peter ne bi bil storil za moje bogastvo...
 In kaj — da — kaj bo morda še storil... Kaj bi mogel ta Peter še storiti...
 S to mislijo je vzklik v meni grd. Tisto noč nisem spal niti ure. Vidil sem nevoščljivost in pohlep in zavist v Petrovih očeh. Zdal sem opazoval sleherni njegov gib; prežal na njegovo najmanjše dejanje...
 In vsako noč sem izvlekel svoje bisere in jih skrtil — kadar Peter ni gledal — v najbolj nenavadne kotičke in na najbolj skrita mesta...
 Bil sem iznadjljiv, zelo iznadjljiv... Potovala sva dalje... drug za drugim. S težavo... In jaz: nezaupen...
 In izpregovorila nisva nobene besede.
 In peto noč — se je zgodilo.
 Po dolgem, vročem dnevu sva bila postavila šotorišče ob robu hladne, mirne mlake. Iz nedolčnih sledov okrog nje sva sklepala, da utegne biti tu napajališče kakega tigra...
 Torej, dvoina previdnosti!
 Imel sem prvi stražo. Peter za menoi.
 Ko sem ga zbudil dobro uro po polnoči — se ni bilo zgodilo nič vznemirljivega...
 Takoj sem legel, a sem neprestano prežal na Petrove gibe, doktor se ni utrnul iz rdečkaste ogničnega svila in je njegova utrujena postava izgnila v temi — kakor za temno tenčico...
 Zakaj vse bi bil prei pozabil kakor varnost svojih biserov? Z neskončno previdnostjo sem jih vzel v roko; otipaval sem majhne ploščate krogljice — in jih nato skrtil na drugo mesto... Tja, kjer jih Peter ne bo našel... kjer jih ne bo nikoli iskal...
 Pri tem sem položil puško blizu sebe, v dosegu roke. Držeč po vsem telesu sem zaspal...
 Ko me je Petrov divji krik zbudil in sem planil pokonci — je bilo že skoraj prepozno...
 Tam je ležal Peter, skoraj nezavesten od strahu in onemoglosti... in tam je stal — tiger, prežec, pripravljen na smrtni skok...
 Do smrti utrujenega in izžpanega ga je bil presenetil tiger na polji k vodi.

Njegov položaj je bil obupen. Na prvi pogled sem spregledal njegovo stališče; niti sekunde ni smel izgubiti. Zival je gledala samo svojo žrtev... meni je ostala samo ena pot...
 Previdno, a vendar po bliskovito sem dvignil puško... stal sem na ugodnem mestu... nameril — moi prst se je dotaknil telafina...
 In tedaj... sem okleval... v tisti odločilni sekundi sem okleval...
 Bil je strahoten trenutek. Samo s prstom bi mignil in bi rešil prijatelja — in tega nisem storil. Okleval sem... ali nai... ali nai streljam... ali...
 Ne... da... Peter, sovražnik — Peter, prijatelj... biseri — tovariš...
 Grozne sekunde. Strahotna večnost. A potem...
 Tedaj sem ustrelil... A tega nisem bil nameraval. Povem vam: nisem hotel tega storiti. Nisem hotel — in vendar...
 Da, ustrelil sem. Dvakrat, trikrat zapovrstjo — in zival sem zadel že pri odskoku. Z zamolklim udarcem je telebnika na tla. Še umirajoča je zival otepala okrog sebe... a Peter je ostal nepoškodovan. Opotekel se je. Trepetajoč...
 Ko mi je potem roko položil na laket — sem se obrnil stran. Strmo sem buljil v temo — da ne bi videl močnega obraza... Izpregovoril nisem niti besede...
 Mislil sem na svoje bisere, ki sem jih bil prav tisto noč skrtil v cev svoje puške...

Naravna razlaga 'nadnaravnih' pojavov

Skrivnostne sposobnosti redkih smrtnikov

O fakirjih, sugestiji, rekordih in »čudežih«

Današnja znanost ne zanika brez-pogojno trditve o človeških »čudežnih zmožnostih«. Na tisoče in tisoče telesnih in duševnih človeških fenomenov znanost tudi z najmodernejšimi pripomočki ne more razjasniti. Narava ustvarja v svetu žive in mrtve materije tako čudovite reči, da bi bilo napak, če bi čudeže prištevili vse-vprek v pravilni svet.

Najmodernejša fizikalna teorija je na primer neznanostno zamotan nauk o svetlobnih žarkih — znamenita kvantna teorija! Pred kratkimi so dokazali, da je naše oko zgrajeno po tej teoriji in da zrna ravno še dražljaj najmanjše svetlobne množine (fizični pravilni svetlobni kvant). Ali ni prilagoditev oči na fizikalne lastnosti svetlobe tisočkrat večji čudež kakor še tako nenavadne zmožnosti vseh fakirjev in čarodejev tega sveta? Resda je v tem neka razlika: »mojstrovine« narave v našem telesu nastopajo v istem obsegu pri vseh ljudeh, medtem ko čudežne zmožnosti, o katerih beremo v časopisih, presagajo normalne meje in jih naravoslovne znanosti ne morejo pojasniti.

Skrivnost fakirjev

»Rekorderje« na tem področju čudežnih zmožnosti so bili že od nekdanj indijski fakirji, ki so bili za zahodnj znanstvenike pogosto na videz nerazumljiva uganaka. Nekoč so na Angliškem na vse moč goščeno kontrolirali nekega fakirja, ki je bos hodil po žarečem oglju. Na podplatih ni imel najmanjšega mehurčka, medtem ko je moral neki drzen študent že po nekaj korakih opustiti svoj poskus s hudimi opeklinami. Takšne fakirske zmožnosti so »pristne«, ker jih normalen človek nikakor ne more posnemati. In vendar takšni čudeži niso »nadnaravnih«. Moderna znanost more večino takšnih »čudežnih umetnij« še dokaj enostavno razložiti.

Zadnji čas so preiskali in razkrinkali znameniti fakirski strik z žebli. Fakir, ki leže na desko, nabit z žebli, se sploh ne rani. Naučil se je namreč svojo kožo tako prožno napeti, da je žebli ne predro, temveč se samo vtisnejo vanjo kakor v gumijasto žogo. Nam navadnim zemljanom se ta umetnija ne bo posrečila, ker ne moremo mišičnih in prožnih veznih tkiv z voljo obvladati. Fiziološka razlika »prostec« in »avtomatske« dogodke v našem telesu. K avtomatskim štejemo na primer hitrost utripanja srca ali razširjanje in zoževanje žil, ki povzročata rdečico in bledico. Posebno sposoben fakir se nauči z železnim treningom obvladovati tudi »avtomatske« reakcije svojega telesa. Vse njegove presenetljive sposobnosti dokazuje, kako njegova volja obvladuje ves njegov organizem. To je torej skrivnost fakirjev. Njihove predstave so pogosto osupljive, a vselej so samo »skrajne zmožnosti človeškega telesa«. Znanost ne more razložiti vsakega fakirskega čudeža posebej, lahko pa trdimo, da je ta problem, o katerem se že toliko razpravljalo, v bistvu že rešen.

Čudež sugestije

Ni nam pa treba iti v indijsko čudežno deželo, če hočemo videti presenetljive in »nadnaravne zmožnosti«. Človeški »čudeži« se — kakor znano — tudi pri nas gode. Zmerom se neke v Evropi »pojavi« človek, ki s svojo »jasnovidnostjo« razkrinka kak zločin, ki razglasa skrivnostne in ba je tudi resnične prerokbe in zna še različne druge umetnije te vrste.

Mnoge, celo večina teh umetnij so sleparije, so pa med njimi tudi resnejši primeri. Takšna je bila na primer znana Terezija iz Konnersreuth v Nemčiji, katere rane (stigme) je preiskalo mnogo zdravnikov: bile so res »pristne«. Vasica Konnersreuth je bila dolgo časa cilj stotin in tisočev obiskovalcev, ki so hoteli doživeti Terezino čudež. Čelo knjižnice bi lahko napolnili s priznanji in odklonilnimi spisi o »največjem čudežu dvajsetega stoletja«. Danes ni v Konnersreuth zaradi odločnih cerkvenih odredb nič več tako živahno. Terezine rane pa še zmerom obstoje. Kako se da to pojasniti?

V tem primeru gre namreč za rane, ki se redno pojavljajo, nastanejo

brez ranitve in čez nekaj časa spet izginejo. Takšni primeri »stigmatiziranja« — kakor to imenuje znanost — niso tako izredni. V primeru Terezije iz Konnersreutha je bila moderna poročevalska služba posebno »učinkovita«. Neizpodbitno so dokazali, da dobio nekateri, globoko verujoči ljudje ob določenih dnevih Kristusove rane na svojem telesu — torej resničen »čudež«.

Znanost je tudi to sporno vprašanje preiskala stvarno in mirno. Njen odgovor je podoben kakor pri fakirjih. Te rane niso nič »nadnaravne«, temveč samo izraz posebne konstitucije posebno občutljivih ljudi. Če so se pri Terezi Neumannovi pokazale rane, je bila vselej v stanju neke histerične ekstaze, in v tem stanju so se pokazale rane kot telesni izraz njenih prvotno izključno duševnih predstav.

Pristni in lažni čudeži

Utegnil bi kdo reči, da je to pač preprosta teorija, s katero znanost razlaga »pravi čudeži«. Na to se da odgovoriti z dokazom. So nekateri primeri, ki so v bistvu podobni znanstveno preverjeni »stigmatizaciji«, in sicer pri ljudeh v hipnozi. Berlinski strokovnjak za živčni sistem prof. Schultz je pred kratkim poročal o nekem starejšem primeru, ki je posebno prepričevalen dokaz tega naziranja.

Pri znanstvenem poskusu so neke mu hipnotiziranemu mladeniču rekli, da si je opeklo roko z žarečim kovanecem. Kovanec je bil sicer popolnoma mrzel, a hipnotizirani fant je tako reagiral na to duševno predstav, ki so mu jo sugerirali, da se mu je na roki naredil napet in čisto tipičen opeklinski mehur! Takšni primeri se večkrat dogajajo in so prav takšna uganaka kakor stigme ekstatične Tereze Neumannove.

Današnja znanost se klanja pred resničnimi čudeži življenja, pred neraziskanim razmerjem med telesom in dušo, a hkrati so izgubili svoj skrivnostni nimb čudeži jasnovidec, hipnotizerjev in stigmatikov. Danes vemo, da utegnemo čisto duševna čustva in reakcije pri človeku intenzivno poseči v človeško življenje. Moderna medicina zdravi množestvilne bolezni — celo revmatizem, naduho, seneni nahod (Heuschnupfen) — tudi psihološko kakor s sugestijo in hipnozo, in je dosegla že odlične uspehe. To tesno sodelovanje duše in telesa pojasnjuje presenetljive začetne uspehe »čudodelnih zdravnikov«, ki zdravijo s sugestijo. Mnogo bolezni lahko zdravimo s sugestijo — mnogo, nikakor pa ne vseh. Vsi »čudodelni zdravniki« prej ali slej doživijo neuspeh pri poskusu sugestivnega zdravljenja nepriznanih bolezni.

Skrivnost teh »čudežnih ozdravljenj« je danes razjasnjena. Mnogo je ljudi, katerih hrepenenje po čudežu je tako močno, da grede s svojo boleznijo najrajši k človeku, ki bolnikov pač ne ozdravlja, temveč skrivnostno šari s kakršnim koli »nadnaravnim« zdravilom — tudi če je to zdravilo sam larifari. Če ima takšen človek, ki ljubi čudeže, kako bolezen, na katero se da vplivati duševno, ali si samo domišlja, da je bolan — kar ni nič nenavadnega — je za rosoda s turbanom, stekleno kroglo ali katerim koli trikom lahka stvar: na bolnika vpliva s sugestijo, mu pripoveduje, da je zdaj že zdrav — in včasih bolnik res ozdravi, če je njegova bolezen dostopna takšnim postopkom. Če pa bolezen ni psihološko ozdravljiva, se utagne tudi poslabšati in v tem je nevarnost, ki grozi takšnim čudodelnim zdravnikom, proti katerim so v nekaterih državah izdali stroge ukrepe. Vsak izšolan zdravnik se poslužuje tudi psihološkega zdravljenja, vsekakor z zavestjo svoje odgovornosti, in ne kakor »čudodelni

zdravnike, za sleherno bolezen od histerije do zloma kosti.

Presenetljive zmožnosti našega telesa

Skoraj vsak dan beremo o bolj ali manj pomembnih rekordih, ki jih dosežejo športniki na tem ali onem področju. Le redko kdaj pa pomislimo na to, da ima tudi telo čisto normalnega in nikakor ne po rekordih hlepečega človeka zmožnosti, ki so v resnici bolj občudovanja vredne kakor tek na sto metrov v rekordnem času ali kateri drug športni uspeh. »Rekordne« normalnih ljudi prekašajo celo rekorde velikih športnikov, zakaj človek jih »postavlja« neprestano in ne samo v določenem trenutku kakor pri športnih tekmah.

Najpresenetljivejši rekord doseže pač naše srce, ki je najboljši stroj na svetu.

»Rekordne« našega srca

Pri zdravem človeku utriplje srce približno 72 krat na minuto. V sedemdesetih letih požene tako srce okrog 150 milijonov litrov krvi po žilah. Delovna zmožnost srca je en sam dan tako velika, da bi lahko z njegovo energijo dvignili 20 metrskih stotov 18 metrov visoko. Z drugimi besedami: človeško srce bi moglo s svojim delom dvigniti telo skoraj 300 metrov visoko. Če torej pomislimo, da ta čudoviti stroj tehta samo okrog 300 gramov in porabi v primeri s katerim koli strojem samo neznatno množino goriva — pet metrskih stotov sladkorja zadostuje za 17 let dela — lahko brez pretiravanja govorimo o rekordni delovni zmožnosti srca.

Naše srce ima pa »rekord« še v nekem drugem pogledu. Srce je tako žilavo, da prenese celo hude rane in ubodljaje, ne da bi prenehalo utripati. Pogoj je seveda tako izpolnjen, da operacijska tehnika kakor jo poznamo dandanašnji. Za modernega kirurga ni operacija srca nič več hudo tvegano delo, zakaj odkar je leta 1896 prof. Rehn iz Frankfurta ob Maini prvi uspešno sečil srce, so to operacijo ponovili že okrog 500 krat. Po zdravniški statistiki so prebodo srce uspešno zašili v 42% in v 60% so zašili prestreljeno srce: vseh skupaj je bilo takšnih operacij 133. V nekem primeru je rešil slavni kirurg Kauerbruch življenje pacientu, čigar srce je bilo čisto prebodo s ostrim nožem od spredaj navzdol. Jasnje je torej, da na presenetljiv način zdravi lastne rane, seveda če so dani določeni pogoji za kirurško operacijo.

Gladovni rekord normalnega človeka

Na srce je minil tisti čas, ko so se poklicni umetniki gladovanja epidemično pojavljali skoraj v vsakem večjem mestu in predvajali svoje nič kaj razveseljevalne umetnije. Sposobnosti teh »umetnikov« prav za prav niso bogve kako zanimive, ker je znano dokazala, da lahko skoraj vsak normalen človek gladuje 20 do 30 dni, če ima dovolj energije za to. Gladovni Succi je vzdržal 40 dni pod strogim nadzorstvom, župan mesta Corla na Irskem, Swinney po imenu, ki je v zaporu začel gladovno stavko, ki je na vzdržal celo 75 dni brez hrane!

Kajpak je zmožnost gladovanja pri netreniranih ljudeh različna. Odvisna je v bistvu od človekove konstitucije in od kakovosti njegove običajne prehrane. Telo ima na različnih mestih pomožne zaloge (v glavnem maščobe), ki dovoljujejo, da človek vzdrži dalj časa brez hrane.

Neznani rekord čutil

Navajeni smo, da zmožnosti naših čutil ne cenimo preveč visoko, in po večini imamo prav, če jih primerjamo s zmožnostmi živali. In vendar doseže naš vonj, ki je pri civiliziranih ljudeh — kakor je znano — posebno slabo razvit, »rekorde« v občutljivosti, ki jih pri njem sploh ne bi pričakovali. Zadnji čas so se mnogostevilni učenjaki bavili z vprašanjem, kakšno množino različnih snovi more normalen človek še zaznati. Naredili so poskuse, in sicer tako, da so v veliko posodo kanili toliko dišave, da jo je bilo ravno še moči zavonjati. Tako so ugotovili presenetljive meje zaznavanja različnih vonjav. Dognali so na primer, da človek zavoha kafro, znano sredstvo proti moljem, če je je komaj 16 milijonink grama v kubičnem centimetru kakšne tekočine. Neko drugo snov pa človeški nos zavoha, če je je komaj 4 bilijoninke grama! Rekord ima zopni vonj merkaptana, ki ga zavonjamo, tudi če ga je samo 4 stobilijoninke grama (torej ulomek, čigar imenovalec ima 14 ničel!).

Nenavaden »rekord« našega očesa

Znano je, da vtisne človeško oko predmete obrnjene na mrežnico in da jih vidimo takšne, kakršni so, šele v možganih s pomočjo vidnega centra. Angleški učenjak prof. Stratton je naredil zanimiv poskus tega problema. Pred oko si je pritrdil zamotan sistem leč, ki je predmete postavil na glavo. Drugo oko je zavezal. Tako je učenjak preživel teden dni. Najprej je seveda videl okoličo obrnjeno — a četrty dan je videl spet vse pokonci, imel je pa občutek, da njegovo telo na glavi stoji. Na koncu poskusa je preстал tudi ta občutek in je videl tudi s sistemom leč pred svojim očesom pravilno.

Ta poskus dokazuje, da tako nekončno kompliciran aparat, ki urejuje očesno zaznavanje, v kratkem času lahko izravna tako občutno motnjo, kakor je na primer narobna slika okolice. To je »rekord«, ki je mor-

da najbolj občudovanja vreden izmed vseh sposobnosti našega telesa.

Koliko človek vzdrži?

Človeško telo dosega najneverjetnejše »rekorde« takrat, kadar ga v to prisilijo bolezen, nesreča ali drugi vzroki. Oglejmo si nekoliko te »rekorde« in začnimo z organom, ki je že od pamtike sedež naše duševne osebnosti in velja za najbolj skrivnosten in najbolj nedotakljiv organ. To so možgani.

Če se izogibamo določenih mest, lahko brez škode z izlo zabodemo v možgane, ne da bi jih kaj ranili! To velja tudi za tako imenovane neme dele možganov, ki jih imamo po pravici za sedež vseh naših najvišjih duševnih lastnosti, to je značaja, razuma in spomina. Izvzemši neme dele možganov lahko možgane dražimo in izpodbujamo, če se jih lotimo tam, kjer urejujejo gibanje mišičevja. Posledica je trzanje mišic in strokovnjak dobro ve, katere mišice se premikajo, če draži določeno mesto v možganih. Lahko celo odstranimo majceno delce — to dokazujejo ozdravljeni možgani, prestreljeni s kroglo — da, celo večje dele možganov lahko operativno odstranimo, ne da bi s tem ovirali delovanje organov našega telesa. Zadnji čas se je celo posrečilo, da so živemu človeku dobesedno zašili možgane! Sveže možganske rane so zašili s čisto normalnimi šivi! Novo zdravstveno metodo so uporabili celo za bolezni, ki so jih spremljali nadležni in nevarni izrastki na možganih. Izrastke so izrezali in vrzel v možganih zašili.

Naše telo ima tudi na drugih področjih čudovite sposobnosti. Niti za-

vedamo se ne, kako dolgo lahko človek vzdrži brez spanja. »Rekord budnosti« — kajpak ga je dosegel neki Amerikan — znaša doslej nepretrganih 115 ur. Pri plesnih tekmah brez odmora so mnogi udeleženci vzdržali pokonci po 80 ur in zraven neprestano plesali, torej opravljali telesno delo. Pri različnih prazničnih priložnostih, ko noč izpremenimo v dan, je že marsikdo izmed bralcev gotovo vzdržal po 40 ur brez spanja brez posebnih posledic.

Organizem ima za te občudovanja vredne zmožnosti prihranjene posebne rezervne sile, in to je dobro. V resnici torej v svojem telesu več organov, kakor jih neobhodno potrebujemo. Pogrešamo lahko mandlje in slepič, teoretsko bi vzdržali tudi brez čutil. Važno je, da so vsi dvojni nastopajoči organi za polovico odveč, to se pravi, da po enega lahko odstranimo, ne da bi ogražili življenje. Vsekako bi pa s tem žrtvovali naše rezerve, a še ne do kraja. Rečemo lahko, da sta samo dve petini dvojnih organov neobhodno potrebni. Pogrešamo celo lahko majhen del drugega krila pljuč, ki je ostal od zdravljenja s pneumotoraksom. Človek lahko živi, tudi če izgubi 3 litre krvi (vsega je ima 5 litrov). To je vsekako skrajni primer. Mnoga individualna nagnjenja bi že prej odpovedala, saj utegne pogosto le nezaten prenapor skaliiti ravnotežje.

Naštetih primerjev vsekako še niso popolni. Poznamo še mnogo drugih zanimivih primerov organskih motenj. Sem spadajo ljudje brez želodce in ljudje z umetno skrajšanimi črevi. Današnji kirurg ima čudovite zmožnosti. Laika morda preseneča, če pomisli, kakšne napore lahko zahteva od svojega telesa, a vendar je zanimivo, koliko vzdrži njegovo telo. Današnji zdravniki to vedo. Vedo pa tudi, da so neke meje. Rahel zbodljiv v podaljšan hrbenični mozeg, kjer je center utripanja srca in dihanja, miligram določenega zdravila preveč — pa je po človeku.

Sírým Svetem, Praga.

40.000 kilometrov prelete v enem letu

Polarni galebi (laridae) prelete veličanske daljave. Poleti žive v severnih pokrajinah, kjer izvale mladiče, potem, ko pa obišče severne dežele zima, pa odlete daleč proti južnemu polu, kjer tedaj vlada zima. Ti polarni galebi prelete v enem letu kar okrog 40.000 kilometrov, v enem letnem času pa okrog 20.000 kilometrov.

Ptica, ki sadi hraste

Svojevrsna ptica je nedvomno neka posebna vrsta vran, ki živi v severnejših krajih. Ta ptica se polagoma priučila nekaterim besed, torej kakor panje, poleg tega pa še opravlja dobro delo, ker pogozduje pokrajino, kjer živi. Prenasa namreč želod in ga iz neznanega vzroka vsaja v zemljo in to prav na mesto, ki hrastu najbolj ugaia. Zanimivo je, da želod tako dobro vsadi, da ga ne izkoplije niti divji prašiči niti druge ptice, temveč iz njih prav gotovo zraste hrast.

Snažna muha

V Braziliji živi neke vrste muha, ki izredno ljubi čistočo. Kakor hitro kaj pojie, že si osnaži tipalke, noge in ves sprednji del života tako, da izteguje jeziček in se umiva. Po njej naj bi jemale zgled tudi naše muhe!

Petelin s sedem metrov dolgim repom

Na Japonskem goje neko posebno vrsto petelinov z izredno dolgimi repi. Zanje plačujejo ljubitelji zelo visoke vsote denarja.

Piščance te svojevrstne pasme petelinov zapro Japonci v majhne kletke, ki jih obesimo na drevo. Navadno na enem drevesu visi po več takšnih kletk. Bolj ko petelin dorasča, daljši rep ima. Zato imajo petelinje kletke precej velike odprtine, skozi katere

visi petelinji rep v globino. Ti viseči petelinji repi napravljajo seveda prav čuden pogled. Dvakrat na teden potem peljejo peteline iz kletk na sprehod. Tedaj se pa pojavijo nove težave. Ker imajo petelinji včasih tudi do sedem metrov dolge repe, jim mora na srerodu pomagati več ljudi in jim nositi rep, samo da se ne pomaže na tleh, ker bi sicer žival izgubila na vrednosti.

OKVIRJI

SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,

KLEIN

LJUBLJANA, Wolfova 4

FR. P. ZAJEC

IZPRAVA OPTIK IN URAR

LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6

pri frančiškanskem mostu

Vsakovrstna očala, daljnogledi, optometri, Barometri, higrometri, itd. Velika izbira uz. zlatnine in srebrnine. Samo kvalitetne optike. Cenik brez'odno

IZDELUJEM IN POPRAVLJAM vsodamsko garderobo prvostvno — cene zmerne. — Krojačnica, Gregorčičeva ulica 12/II levo.

FILATELISTI POZOR! Najugodnejše kupite in vnovčite znamke vseh kontinentov do poslednjih okupacijskih znamk — v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6.

Počrnjevanka

Počrните vsa s piko označena polja in zagledali boste zanimivo sliko

Zgodba brez besed

